

Rom

1 ¹I asēta, Yesu Kerisoné kutó diratere whij Pol-né dapó. Kótóné ama fo wisi yó maté kwęyópóló, a beterepaae ape yóló, e aposel whij sórō beteralepó. ²Yesu Keriso a waai teópatei, Kótóné kóló whijrapené so whij tao saaire fo wisi waalopóló, yóló mulale fo ama kae muló betere bukmó asęyóló mulélipakalepó. Ai fota me kae mei, Kótóné ama naalelamó erapó. ³⁻⁴A mo tiki daaleteita, ti Depit-né deté wale whijné deyaleteiné erapó. Mo kae beterótou betere Dëi Kepe Wisiné a Kótóné Naalema mo doasi fotoko bole whipóló so whij feané kisipa yópóló hękearaleteita, a sukaleteti momó kepaayale alané eralepó. A me kae mei, dą teteróló kaae tare whij Yesu Kerisotórótipó. ⁵Yesuné ama doi doasi muçpóló, Kótóné apaae matepa amamo hamokoróló dapaee aposel kutó melalepó. Atéyaleteita, Juda meire fake so whij fea Yesu Keriso beterepaae wóló, apaae kisipa tiki tiróló ama fo aqmó sukóló beterópóló, ai fo yó maté kwęyae yóló, dą sóró beteralepó. ⁶Diąkélé Yesu Kerisoné a beterepaae ape yóló, ama fake so whijtamo touró betereteiné mo ama so whijtóró beterapó.

Pol Rom-paae faai yale fo

⁷Yälo i dere asēta, Rom bemó betó mole Kótóné yaala sókó furaalu a beterepaae ape yóló, sóró kae beteró betere so whipaae dapó. Térapa, dąné Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné hamokoróló tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo, dią feapaae erópóló yae.

⁸Yälo folosóró dere fo i ape. Dią Talepaae tué tiki tiró beterapóló, i hae kwiamó betó mole so whijné deté fupa yälo wosalepó. Dią fea atéró betepa, e Yesu Keriso tuqmó bitu, e teteróló kaae tare Kótópaae mo kée du beterapó. ⁹Kótóné ala eróturaalu, yälo hosaa tuqmó doasi ketekę buóló, ama naalemané fo wisi so whij feané wosópóló i yó mótu betere ape. Ai Kótóné keletómó, betere dokö yälo dią kisipa keteréni, diąmó moma hęle eró taretei ama mo kisiparapó. ¹⁰Atéró moma deté wou beteretei, mió mo dokonóturaalu e dią beterepaae wópóló, Kótóné ama tų aleraai kisipa mupa, ti ai ala mo erópóló du beterapó.

¹¹Dëi Kepe Wisiné e tuapaae hamokoróló erale ala wisi dią fotoko buóló beterópóló, yälomo dią melaai e dią beterepaae mo wonée du

beterapó. ¹² E diaq beterepaae wonée du batereteita, hale meipó. Diaaq Talepaae kisipa tiki tiró betere alané e keteké bulóo, yaqo kisipa tiki tiró betere alané diaqkélé keteké bulóo yaai kisipa mutu waai dapó. ¹³ Ne norape-ó, yaqo i dere fo diaqne kisipa yaasepoló diriyóló wosae. E mepaae Juda meire fake tuapaae fóló, Kótóné ala eróló du olerótú yale kaae, diaq tuapaaekélai ala eraai kisipa mutu wonée du bateretei mepaae alané sesé deté wóló, miókélai alatóró hale du beterapó.

¹⁴ Eta, Krik fo bole whjró kae be fo bole whjtamokélai, *skul* yóló doasi kisipa sere whjró *skul* ini mo hale betere whjtamopaaekélai i fo wisi yó matere ala Talené epaae dirae yóló melale kutó ereteiné taaréni, feapaae mo eraai doasi keteké bulapó. ¹⁵ Atére betené, diaq Rom bemó betó mole so whjpaakélai kale fo wisi yó matere ala e wini, halaainé yó melaai mo doasi keteké bulapó.

¹⁶ Ti ai fo wisi tuamóta, Kótóné ama fotoko boleteiné ai fo wosóló tué tiki tiró betere so whj fea aluyaqsóró, tao saaire fopóló kisipa mutu, e wini halaainé yó mótu beterapó. Ai fo wisi folosóró Juda fake so whjpaae yó melóló, nalo ti Juda meire fake so whjpaae i yó mótu betere ape.

¹⁷ I fo wisinéta, Kótóné keletómó mo donoi so whj beteratere ala i ape yóló, hakearóló yó mótu beterapó. Ti ai donoi alata, kaae sóró deté fóló kemene folepaaekélai me alané sumitei, kisipa tiki tiratere alané betá sua dapó. Ti aita, asemó ere fo kaaepó. “Mo donoi so whjta, kisipa tiratere alanétóró bitiré faalopó,” erapó.

Kótó fopaae butu erótú betere ala

¹⁸ Tépatei, i haemó betó mole so whjné Kótó betere kisiparutei, bitini nisiyóló ama fo wosaalo hóróló, kae kae du betere dowi alané kale bete mole mo fo wisi aluróló husirótú beterapó. Atétu betepa Kótó hepen bemó bitu, ai dowi alatamo fopaae boletei so whj feané kolópóló, hakearótú beterapó. ¹⁹ Ti ama ai fopaae butere alata hale mei, Kótó a etei kaae Tale beterapóló so whjné kisipa yópóló, amatei a hakearóló yó mótu betalepó. ²⁰ Mo take Kótóné i haeró yó mole ola qlatamo kaarale alimó kaae sóró bitiré wale so whjnékélai, mió i alimó betó mole so whjnékélai, Kótó a tuamó ere ala kelené kelenénipó. Tépatei, ama aleyóló muló betere ola ola kilituraalu, i ere ola ola feata, mo ti betere Kótóné doasi fotokoné alerapóló kisiparapó. Atére betené fo tokótamo yóló taletere alimó, Kótópaae ya betere kisipa iniru yalepóló, ama kisipa felératere fokélai mo yaalomeipó.

²¹ Ti noatepae, Kótó atimané kisipa irutei, Talepóló ama doi doasi muópóló hale horatere ala ó mo kée dere fokélai dua inipó. Téturaalu, atimané mole tué tikikélai okoko iru, hasaakélai mo tóru yóló diliki yó falepó. ²² Ti atimanétei däta, tué tiki fosó fosó yóló dotoróq fale whjrape beterapó du betepatei, atima okokoi whj aléé fóló beterepó. ²³ Atéru,

sukókélé ini, ama kae ere dë wisinaale fãane Kótó betepatei, kelené kilinipóló taalóturaalu, kelené keletere ñla ñlatei, Kótó suróló whjné naasené aletua yalepó. Ti ai aletua dere ñlata, whj ó ba, na, hupu, wuli, aita sukutua dere ñlarapetei suróló aleóló aso daaróló, atimané Kótópóló momatua yalepó.

²⁴ Atétu betale betené atima hosaa tuãmó ekéle yóló du betere dowi ala mo ti fakeyóló so ó whj hamomatamotei nópu nokole ala du betepa, Kótóné sesé ini, mo ti deté fu beterópóló taaralepó. Atétepa, hâle deté fu betale mo sonaalei dowi alané atima tikitei folokoleróló, u dorâle i dorâle du betalepó. ²⁵ Atéturaalu, Kótóné mo fo wisi taaróló, kapala fotei tao tawalepó. Ñla ñla fea aleyóló muló betere Tale betepatei a aqmó sukóló bitini, ama aleyóló muló betere ñla suka, kósupó, hupu, na, hasi, ni atimané talepóló aqmó sukóló bitu, ai ñla ñlané hëkesere ala eróló momatu betalepó. Ai ñla ñla feata, Kótóné aleóló muló betereteiné ama doi betâ hale sóró horóló, mo kée fo du betenérapó.

²⁶ Atima atei ala hâle du betepa, mepaae mo sonaalei dowi alakélé ekéle yóló hâle deté fu beterópóló, Kótóné seséni taaralepó. Sorape atima whjñamo dere ala taaróló, so hamomatamotei dowi ala du betalepó.

²⁷ Soné ai dere ala kaae, whjrapenékélé sotamo dere ala taaróló, whj hamomatamotei yaire dowi ala atimané hosaa tuãmó si kaae dukuraalu, ekéle yóló du betalepó. Whjné yópóló Kótóné muló betere donoi tû mupatei taaróló, whj hamomatamotei sonaalei ala du betaleteimó, Kótóné matere dowi kwia atimané tikimótóró su betalepó.

²⁸ Ai ala tómó, Kótó a etei kaae Tale beterapó tué ini, hâle ñla nisiyóló taae faraleteiné atima mo okokoi tué mulóló, ené inire ala hóko deté fu beterópóló taaralepó. ²⁹ Atétepa, du betale dowi ala atima tuãmó fãayóló suraletei i ape. Donoi ala ini, hóko dere alakélé, so nópu nokole alakélé, ñla ñla mo dekéró senée dere alakélé, mepaae dere sonaalei dowi alakélé, hâle yó tarepó. Téturaalu, mepaae whjné mole wisi ñla ó du betere alakó enée yóló dei tué mutereteikélé, whj dele alakélé, hôle sere alakélé, whj dilikitere alakélé, me whjpaae dei kisipa mutere alakélé, betere dokô hâle yó tarepó. ³⁰ Tétu me whj kikiti eratere fokélé, mo hâkeamó yóló sininatere fokélé, Kótó hóróló bóe dele alakélé, fo wosóló aqmó bitini, dowqae fole alakélé, nene duraalu bopé faketere alakélé, me whjné amatei a doi sóró horatere alakélé, hâle du beterapó. Aita atimané tuénétei kae kae dowi ala kaaróo, hama alimané dere fokélé woseni dowqae fóo, duraalu dapo. ³¹ Tétu, wisi tué mutere alakélé, kisipa tiki tiratere alakélé, yaala sókó fole alakélé, kólené sukutere alakélé, atima tuãmó mo munipó. ³² Kótóné ama mo donotóró taleturaalu, atei kaae ala du betere so whjta, mo ti sukópóló dae ere fo atimané tué irutei, dowi ala hâle yó tawóo, atei kaae ala du betepa mepaae whjné kilitu, ai alata mo wisirapa yae yóo du beterapó.

Kótóné fo tokóló mo donotóró taletere ala

2 ¹Atérapa, dią mepaae so whjné du betere ala taleyóló só derótú betere so whj-ó, fo tokóló taletere sukamó dią hásokó faai kisipa mutu, me fo tokó matere alakélé mo yaalomeipó. Ti noatepae, atima du betere ala kaae diaaqkélé du betereteiné, atima só deróturaalu diąkélé ai só derótú betere ape. ²Ai ala du betere so whjta, Kótóné hágé hóko taleyóló só deréni, atimané mo yale ala Kótóné mo donotóró taletu beteretei dğné kisiparapó. ³Dią mo whjné mené dere ala taleyóló só derótú betere-a, atimané ai dere ala kaae diaaqkélé du betepa, Kótóné mo donotóró taletere tuámó diąkélé hásokó faalopóló de? ⁴Meta, Tale ą mo wisi alatóró erótú betere Kótó bitu, dią hásokó fóló dowi ala depa kwia hapale tokó meni yóo, dią tų wisipaae fópóló kaae taté fóo, du betere ala dią kisipani, hágé ąla kaae aqrló faletu betere? Ąta wisi alamaaté erótú betere Tale ereteiné, dią dowi ala taaróló tų wisipaae fópóló, kaae taté fu betere ala diaaq kisipa ini airapó?

⁵Tépatei diaaq hosaa tāru, dowąae fóló dowi ala hágé yó taremó Kótó ą fopaae butu, kwia melaaire ala diaaqtei betapaae yóló muté ai hutu betere ape. Atéró kwia matere alata, ama mo donoyóló taletere ala hágearatere be dğmó yaalopó. ⁶Kótóné asémó i fo erapó.

“Betą betą so whj atimané yale alamó Kótóné kwia mo donotóró melatepa saalopó,” erapó.

⁷Mepaae so whjné wisi alatóró hágé yó taru, Kótóné ama kae ere dę wisinaalekélé, wisi doi muuaire alakélé, ątamo betamó betó tawaaire alakélé, senée yóló wóputu betere so whipaae Kótóné mo ti betere bete melaalo ai ape. ⁸Téretei, mepaae so whj kale mo fo wisi wosóló aqomó bitini, atimatei hékese yaaire dowi ala sya fóló, du betere so whjtamo Kótó ą fopaae butu, kwia melaalo ai ape. ⁹Atéturaalu, dowi alatóró du betere so whj fea dei fomaake kisipa muópóló, Kótóné sek̄ei ala folosóró Juda fake so whipaae eróo, nalo ti Juda meire fakepaae eróo, yaalopó. ¹⁰Téyaalotei, wisi ala du betere so whipaae ti Kótóné ama kae ere dę wisinaalekélé, wisi doi muuaire alakélé, hosaa muni deyóló dua betere alakélé melaalopó. Ai alata, folosóró Juda fake so whipaae melóló, nalo ti Juda meire fakepaae melaalo ai ape. ¹¹Ti noatepae, Kótó ąta me fake so whipaae wisi ala eróo, me fakepaaemo dowi ala eróo dumi, mo betą kaae alatóró erótua dapó.

¹²Mepaae so whj Kótóné ama tukóló muló betere fo tué inipatei, dowi ala du betepa, ti ai tukóló muló betere fo hágé mupatei, Talené atima só deróló mo ti aluraalopó. Atétere kaae, mepaae so whj fea Kótóné ama tukóló muló betere fo tué irutei, dowi ala du betepa, ti ai tukóló muló betere fonétei só deraalo ai ape. ¹³Ti noatepae, Kótóné ama tukóló muló betere fo hágé wosetu betere so whipaae mo donoi so whipó yaalomeitei,

sya fóló erótú betere so whípaae ti mo donoi so whípó enérapó. ¹⁴I dere fota mo dapó. Juda meire fake so whípaae kale tukóló muló betere fo mené dosayóló yó meni, atima koleaanétei ita wisi alapó, ita dowi alapóló tuépa, ti Kótóné ama tukóló muló betere foné eraaire ala atimané hosaa tuämó aséretei hékearatapó. ¹⁵Atéturaalu, atimané me dowi ala depa, ti hosaa tuämó atimatei só deróo, me sukamó yale ala tuénétei talerälemó, me ala yale kisipa munitepa, ti atima só derénipó kisipa muóo, dua dapó. Atétere alané Kótóné i ala yae, i ala yaqse ere fo atima hosaa tuämó aséretei hékearatapó. ¹⁶Ti ai alata, Kótóné so whí feané hosaa tuämó hiróló mole alarape taletere be dëmótóró Kótóné Yesu Kerisopaae tale yae depa, amamo tale yaalopó. Kale fo wisi yálo yó móituraalu me fo kae sumi, ai fotóró yó mótu beterapó.

Kótóné tukóló muló betere fo Juda fake atimanékélé tikitua dapó

¹⁷Térapa, dią Juda fake so whí-ó, yálo i dere fo mo wosae. Diaaq kisipané diața, Juda fake bitu, kale tukóló muló betere fopaae tué tiki tiróló, Kótótamo fulumu yóló betämó betere so whípóló bopé faketu bitu de? ¹⁸Kale tukóló muló betere fo tuämó mo bete mole foró doasi kisipare alatamo diaaq diriyóló kisipa sóró, Kótóné ama yaai kisipa mole ala betekélé sümó tuéruraalu, kae kae ala fea taleyóló, mo bete alata i ape du betere? ¹⁹⁻²⁰Ti dią feata, Kótóné tukóló muló betere fo tuämó bete mole alarape fea bulapóló kisipa mutu, kele dilikire whírape alisóró fóló tý yó meloo, diliki tuämó betere so whí dëmô beterópóló dëróo, okokoi kisipa mole so whí donoratere ala yóo, keteirape yó matere whí betóo erapó du bitu de? ²¹Ti dijané ai yó mótu betere fo-a, diaaqkélé sya fóló du bituraalu de? Dijané mepaae so whí ma duraalu, olémi naqse du betere-a, diákélé olémi nukumié? ²²Diaaq mepaae so whí ma fo duraalu, nópu naqse du betere-a, diákélé nópu nukumipóló de? Dią kapala kótópaae moma yaai aleale qla hörótú betere so whí-ó du betere-a, dią momatere bemó muó mole qla olémi sinituraalu de? ²³Dią kale tukóló muló betere fo tuérápóló bopé faketu betere so whí-ó, diaaq ai ere fotei tukóló, Kótóné doi folokoleróló dorótumié? ²⁴Diaaq du betere alata, asémó i ere fo kaaepó.

“Diaaq du betere alané Juda meire fake so whí tuämó Kótóné doi wisi mo ti doró beterapó,” erapó.

²⁵Kale tukóló muló betere fo sya fóló erótú bitutamo, tiki sekaę tukóló sirótú betepa, ti bete mulapó. Téni, kale tukóló muló betere fo sya feni tikitü betepa, ti tiki sekaę tikinire whí aqrapó. ²⁶Téretei, mepaae tiki sekaę tikinire whíne kale tukóló muló betere fotamo sya fóló erótú betepa, ti tiki sekaę tikire whíne dere ala kaae yaalo meipóló de? ²⁷Atérapa, dią tiki sekaę tukóo, kale tukóló muló betere fokélé tué yóo irutei, ai fo tikitü betepa, ti tiki sekaę tikinirutei kale tukóló muló betere fo sya fóló erótú betere whírapené dią só deraalo ai ape.

²⁸Mepaae Juda fake whị häle tó tikiné maaté dąta, Juda fakepó du betepa, ti ai whị ą mo Juda fake whị meipó. Ti mo tó tiki sekaę tikitū betere alata, me bete munipó. ²⁹Mepaae whị detamo ama hosaa tuqmó Juda whị betepa, ti ą mo Juda whị ai ape. Asémó ere fo maaté sya fóló mo siriró betepa, aita bete ala meipó. Děi Kepe Wisiné hosaa tuqmó siriró betere whjta, mo siri eró beterapó. Atei kaae whị doi sóró horatere alata mo whjné dumi, kótóné betą ą sóró horótū beterapó. Kótóné betą ą sóró horótū beterapó.

Mepaae alané Kótóné eró tare wisi ala aluranénipó

3 ¹Térapa, Juda fake kolósu, Juda meire fake kolósu depa, noa wisi alané Juda meire teraae fale? Ó atima tiki sekaę tikitere ala tuqmó noa ke wisikó bule? ²Aita mo kae kae ala fea atimapaae meló betereteiné teraae falapó. Ti folosóró meló betere topo ala i ape. Kótóné mo ama fotóró atimapaae wisiyóló kaae tawae yóló, melóló atima sóró beteralepó.

³Ti mepaae Juda fake so whị apaae tué tiki tirénitere betené noa ala yaaloé? Ai dere alané Kótóné ama so whjpaee eró tare wisi ala doróló aluranére? ⁴Mo meipó. So whị feané dere ala taletepa, kapala fo bupatei, Kótó ą betą mo fotóró bulapó. Aita, asémó i ere fo kaaepó.

“Naaø dere fokélé mo donotóró yóo,
fo tokóló taletere alakélé, naao kisipa mole ala sya furaalu mo
donotóró dapó yóo, yópóló yae,” erapó.

⁵Dané hoko du betere dowi alané Kótóné mo donoi ala so whjné kolópóló häkearatepa, dané noa fo enére? Dané du betere alamó Kótó ą fopaae buturaalu kwia matepa, hoko ala dapó yaaloé? Ti atei kaae mutere tuéta, mo whjné mole tuépóló i dere ape. ⁶Kótó ąta, hoko ala dumipó. Atei kaae ala wuqsóró, ti i haemó betó mole so whị featamo netéró fo tokóló tale uaqé? ⁷Mepaae so ó whjné etei kaae fo enérapó. “Yalo kapala ala du betepa, ti Kótóné ama bete mole alaró mo kae ere dę wisinaletamo häkearóló, mo ti fakerótū beterapó. Atétu betepatei, noatepamo Kótóné ę dowi ala dere whjpoló, só derótū betere?” enérapó. ⁸I dere fotamo mopa, ti etei kaae fo enérapó. “Wisi ala sókó wópóló, dą dowi ala dekéró yaalopa sae!” Dané atei kaae hoko fo du beterapóló, mepaae so whjné dą doi doróló erótū beterapó. Mepaae whjnékélé atei fo deté fupa wosalepó. Talené atei kaae so whị só derótū betere alata, mo donopó.

Donoi whị mo betákélé bitinipó

⁹Térapa, atei kaae dere forape woseturaalu, dą noa kisipa munére? Kótóné dą Juda fake wisiyóló kilituraalu, Juda meire fake siwyól tao sumipóló kisipa mute? Ai ala mo dumipó. Dą Juda fakekélé, Juda meire fakekélé, fea betą alatöró ereteiné dowi alané dokóló muló beterapó.
¹⁰Aita, asémó ere fo kaaepó.

“Donoi ala dere whị mo betąkókélé bitinipó.

¹¹ Mo betą whịnékélé etei kaae Kótó beterapó kisipa muóo, mo betą whịnékélé Kótó kelaai dapóló ketekę buóló kekőo, mo dumipó.

¹² So whị mo fea tų wisi taaróló kópaae fóló, atima feané du betere ala bete muni, mo ti doyó falapó.

Wisi ala dere whị mo betąkókélé bitinipó. Mo meipó,”

¹³ “Atimané du betere fota, whị dou tukj̄epa dei kəlaa sókó woutere kaae yóo, atimané dere fokélé whị dilikj̄ló kapala fotóró yóo, atimané kólómó du betere fokélé, whị tukó nóló sukunatere dowi fे bole wuliné whị dóló sukunótú dere kaae, yóo du beterapó,”

¹⁴ “Atimané me whị yóló sininóló só deratere foró, whị hąkesararatere fotamo atima tuamó fajanuraalu, hale yótóró tarapó,”

¹⁵⁻¹⁷ “Atima whị daai ketekę buóló kekepatamo furaalu, bekélé, ola əlakélé fea doróo, so whịkélé susupuróo yóló fi tikimó, nalo wale whịnē atima kaketu betepa kelaalo ai ape. Atéturaalu, hosaa muni deyóló mo dua betere ala atima mo kisipanipó.”

¹⁸ “Ai so whị atimané du betere alamó, Kótóné kwia melaalopóló witere alakélé mo dumipó,” erapó.

¹⁹ Kale tukóló muló betere fota, hale whịrapaee dumitei, ai fo aomó sukóló betere so whịpaee dapóló kisipa mutapó. Atére betené i haemó betó mole so whị feané yale ala betąkélé hąsókó feni, mo donotóró taletere sukamó, dənē yale dowi alamó dąpaae wosetepa, me fokó hiréni, mo dono dapó fo betą enérapó. Téturaalu, mo betą whịnékélé atei ala inipóló, Kótópaae me tokó matere fokélé mo enénipó. ²⁰ Atéreteiné Kótóné mo betą whịpaaekélé, yaṭa kale tukóló muló betere fo wisiyóló erótú betaleteiné donoi ala du betale whịpó fo mo yaalomeipó. Ti ai tukóló muló betere fonéta, də fea dowi ala dere so whịtóró beterapó kisipa muópóló, dąpaae hąkearóló yó mótu beterapó.

Tuę tiki tiratere alané donoi so whị beteratapó

²¹ Tépatei, Kótóné tukóló muló betere fo mupatei, mió ama so whị donoratere ala hąkearó betepa kelerapó. Ai ala yaalopóló, kale tukóló muló betere foró kóló whịrapetamoné asémō erapó. ²²⁻²⁴ Ti Juda fake ó kae fakekélé me ala kae inipó. Də fea dowi ala yó tareteiné Kótóné ama ere də wisinaale mo yayqrapó. Atépatei, də fea Kótóné hamokoróló hale tao sere alané donoi so whị beteralepó. Ai tao sere alata, Yesu Kerisoné ama betere bete melóló, də dupuró beterapó. ²⁵ Ti Kótóné Yesu sukópóló meló betere alata, so whịtamo fopaae bole ala kemeróturaalu erapó. A atéró sukale ala mopóló tuę tiki tiratere so whịtamo Kótóné fopaae butere ala momó kae yaqsóró, mo ti kemeró beterapó. Ai ala ereteita hale mei, ama donoi ala so whị feané kolópóló, hąkearóturaalu yalepó. Ti noatepae, take bitiré wale so whịnē du betale dowi alamó, kwia hapale tokó meni,

dua kaae taté fu betalepó. ²⁶ Ama ai ala yaleteita, mió i alimó betere so whjné ama donoyóló taletere ala kilitu, q̄ mo donoi Tale betoo, Yesupaae kisipa tiratere so whj̄ donoratere Tale betoo ere ala kisipa yópóló h̄akearalepó.

²⁷Térapa, so whj̄ feané h̄ale bopé fake dere alata, noa wisi ala yale tikimó bopé fake yaaloé? Noa ala sya feleteiné bopé faketere ala hepée faraleé? Aita, Kótóné tukóló muló betere fo sya fele alané ini, Kótópaae betq̄ tué tiki tiraleteiné yalepó. ²⁸Ti noatepae, d̄ané kutirimó muló bitu eró tare mo bete mole ala betq̄ i ape. Kótóné mepaae so whipaae diq̄ donoi so whjpó dere fota, kale tukóló muló betere fo sya foló erótú beteremó dumipó. Tétumitei, Kótó apaae kisipa tiki tiratere alamó betq̄ dapaae mo donoi so whjpó enérapó. ²⁹Ti Kótóta, Juda fake so whj̄ maaté teteróló kaae taru, Juda meire fake so whj̄ kaae tanipóló kisipa mute? Meipó. Ata, Juda meire fake so whjkélé fea teteróló kaae tare Kótó beterapó. ³⁰Ti noatepae, tiki sekäq̄ tikire whjró tикинire whjtamо wusuró betq̄ kaae tué tiki tiró betepa kilitu, atima fea ama so whj̄ beterópóló, ai betq̄ Kótónétóró donoróló, beterótú beterapó. ³¹Tué tiki tiraе yóló d̄ané yó mótu betere foné Kótóné tukóló muló betere fo bete munire q̄la aqrotú betere? Mo meipó. Ti ai tukóló muló betere fokélé mo bete mulapóló, d̄ané du beterapó.

Abraham kisipa tiró betepa donoi whjpó erapó

4 ¹I yale fomó, d̄a Juda fakené noutere Abraham-paae Kótóné noa ala eratepa ama kolóló kisipa salepóló d̄ané noa fo yaaloé? ²Motamo Abraham-né du betale wisi ala kolóló, Kótóné apaae mo donoi whjpó uasóró, ti q̄ bopé faketere ala uapó. Tépatei, whj̄ betqénkélé Kótóné keletómó bopé fake dere ala mo enénipó. ³Ti buk-mó noa fo aseyóló muló betere?

“Kótóné Abraham-paae i ala eraalopóló mulale fo wosóló, ama mopóló tué tiki tirale ala Kótóné kilituraalu, apaae me alakélé muni, mo donoi whjpó” erapó.

⁴Betq̄ whj̄ mené kutó dirateremó matere duputa, koleyóló h̄ale mótmumitei, ama diale kutómó matapó. ⁵Ti mo whjnéta ai ala dua deretei, me whjné apaae mo donoi whjpó yópóló kisipa mutu, me wisi ala ini, dowi ala dere so whj̄ donoratere Kótópaae tué tiki tiratere kilitu, ai whjné ama dowi ala kwia tokóló aluróló, mo donoi whjpó dua dapó. ⁶I dere fo kaae, Depit-nékélé aserapó. Me whjné ama ditere kutó kolóló sumi, Kótóné mo donoi whjpó dere fo wosetu, q̄ haíné sukutu beterapó. Ai ere fo i ape.

⁷“Mepaae whjné Kótóné fo tikitū beteremó, melaai yale kwia h̄ale kemeróo, atimané mepaae dowi alakélé Talené ama husuróo, ere whjrapeta, mo haíné sukutu beterapó.

⁸ Mepaae whjné ama yale dowi alamó Talené kwia mo melókélé yaalomeipó, dere fo wosetere whj ą hajné sukutere alata, tiki sekaę tikire whjpaae maaté eróturaalu, tикинire whjpaae eranénipóló kisipa mute? Mo meipó. Ai fake tamo wusurópaae betä kaae alatóró eraalo ai ape. Ti dñé noa fo yó maté waleé? Abraham-né Talepaae tué tiki tiratepa kilituraalu, apaae me alakélé muni, mo donoi whjpó yalepó. ¹⁰ Apaae ai fo eretei-a, tiki sekaę tikire whj betepa yalepé, tikaai hale betepa yaleé? Aita, tiki sekaę tukóló betepa ini, tikaipa yalepó. ¹¹ Mo take Abraham ą tiki sekaę tikaipatei, Kótópaae tué tiki tiró betere kilitu, apaae mo donoi whjpó erapó. Até itikimó, nalo ama tiki sekaę tukóló sirirélipakalepó. Aita, ą mo donoi whjpó ere fo mo erapó yópóló, däle muló beterapó. Abraham ą ai ala ereteiné mepaae tiki sekaę tикинirutei Kótópaae tué tiki tiró betere so whjné aya beterapó. Ą atéreita hale meipó. Atimané tué tiki tiró betere ala Kótóné kilitu, mo donoi so whjpó yópóló erapó. ¹² Ti Abraham ąta, tiki sekaę tikire whjrapené ayakélé beterapó. Ai ala maaté mei, ą tiki sekaę tikaipatei, tué tiki tirale ala sya fu betere so whjné ayakélé beterapó.

¹³ Kótóné Abraham-paae duraalu, “Yaró naao naalené deté faaire naaletamomó i hae tiki mo turó melaalopóló,” yóló munélipakalepó. Ai alata, Kótóné tukóló mulale fo sya fóló eraleteiné sini, Talepaae tué tiki tiratepa donoi whjpó yale alané salepó. ¹⁴ Ti noatepae, tukóló muló betere fopaae kisipa tiratere so whjné ama eraalopó yóló mulale զlatamo supa, ti tué tiki tiratere ala ke buni yóo, Talené ama eraalopó yóló muló betere fokélé bete muni yóo, ere aşratapó. ¹⁵ Ti noatepae, mepaae so whjné kale tukóló muló betere fo sya fu bitutei, tukóló dowi ala depa, Kótó ą fopaae buturaalu, kwia mótna dapó. Ai tukóló muló betere fo kisipa inire whjrapené ai fo tikitapa, ti kale fo tikitapó fo dumipó.

¹⁶ Atérapa, Kótóné ama eraalopó yóló mulale fo dokonóló eratere alata, Kótó apaae kisipa tiratere so whjné ama hamokoróló hale tao sere ala sópóló mótna dapó. Ti ama eraalopó yóló mulale fo dokonóturaalu, Abraham-né deté faaire naale senaalepaae erópóló yalepó. Ti Abraham-né naale senaaleta de maaté? Aita, kale tukóló muló betere fo kaae tawae yóló, melale fakepaae maaté eraalomeitei, Abraham-né tué tiki tirale ala sya fu betere so whjpaaekélé eraalopó. Ti ąta, dä tué tiki tiró betere so whjné ayapó. ¹⁷ Aita, i asere fo kaaepó. “Yalo yą haemó betóló fale kae kae tiki daae mole so whj feané aya beteratapó,” Ti ąta, ama kisipa tirale Kótóné keletómó dñé aya beterapó. Ai Kótota, sukaę so whj momó kepaaróo, me ala yaai teópatei, mo erapó dere Tale betóo erapó.

¹⁸ Kótóné Abraham-paae eraalopó yale ala eraaire aopa meitei, mo eraalopóló Talepaae kisipa tiki tiraleteiné, kae kae tiki daale so whjné aya alée felepó. Ti ai alata, Talené apaae duraalu, “Ó sapaae kese horóló hore

dosaya. Naa deté faaire naale senaaleta, ai ere ala kaaetóró yaalopó,” yale fo mo dokonalepó. ¹⁹⁻²⁰ Abraham ą 100 ba fo betóló kemeyaleteiné mo ti otene yóo, soma Serakélé sere yóo erepó. Atéru, naale senaale deyaaire fotokq̄ mo buni, atimaamo otereró seretamo betere ala diriyóló tuépatei, Talené apaae eraalopó yale fo mo eraalopé neyq̄alorópóló béyóló haepaae derepéní, mo eraalopóló keteké buóló tué tiki mo ti tiró bitu, Kótóné doi hale horótú betalepó. ²¹ Aita hq̄le mei, Kótóné eraalopó yóló mulale fo ama fotokq̄ne mo súmó eranérápóló kisipa mutu, ama tué tiki tiratere ala mo ti fotokq̄ bualepó. ²² Atéreteiné Kótóné apaae “Yá mo donoi whj̄ aleróló beteratapó,” erapó. ²³⁻²⁴ Atéró donoi whjpó ere fota, Abraham ą maaté tao sóró wisirótú initei, dą nalo betaaire so whjkélé wisirótú erapó. Dą teteróló kaae tare whj̄ Yesu ą mo ti sukäletei, momó kepaaróló beterale Kótópaae dą feané tué tiki tiratepa, ti däpaaekélé donoi so whjpó yaalo ai ape. ²⁵ Ti dąné dowi ala tokqló aluraai Kótóné naalema döpóló melóo, dą me dowi alakélé muni, mo donoi so whjpó yaairaalu, ą momó kepaaróló beteróo erapó.

Hosaa muni deyóló hajn̄é sukäaire ala

5 ¹ Atéreteiné dą Yesu Kerisopaae tué tiki tiró betepa, Kótóné däpaae me alakélé muni, mo donoi so whjpó erapó. Atérené mió dą teteróló kaae tare whj̄ Yesu Kerisoné yale alané dąrō Kótótamo bóe du betaletei kemeróló, hosaa muni deyóló dua beterapó. ² Dą Yesupaae tué tiki tiró betepa, Kótóné hamokoróló hq̄le tao sere ala däpaae erópóló, ama dą dapesó fóló, ai ala tuqmó sóró beteró beterapó. Tépa, dą Kótóné ama kae ere dę wisinaale tuqmó betaalopóló kisipa mutu, mo kée yóló hajtamo kaae tawóló i betere ape. ³ Nalo däpaae ai eraaitere ala maaté kelaai dumí, mió däpaae i erótú betere sek̄ei ala tuqmó bitukélé, mo kée yóló hajtu beterapó. Ti ai sek̄ei alané dą haepaae só deréni, hq̄le beletétóró fu betere alanétei hajtere ala kaarótú beterapó. ⁴ Atétere alané Talené ala eratere whj̄ wisi beterótú beterapó. Atéró whj̄ wisi bitu, take nalopaae Kótóné wisi ala eratepa kelaalopóló, dere hq̄j̄ kaaratapó. ⁵ Take nalopaae wisi ala kelaalopóló hajtamo kaae taté fu betaletei, sinipóló fomo kisipa muaalo meipó. Ti noatepae, Kótóné ama yaala sókó fole ala dąné hosaa tuapaae tepeyóló fäanalepó. Kótóné ama ai yaala sókó fole ala dąné tué dere teita, ama dämó melale Dęi Kepe Wisiné eralepó.

⁶ I dere fo wosae. Dą Kótó tuéniru, dowi ala du betere so whj̄ me ala yaaire fotokq̄ bunipa, dą tao saairaalu mo dono be dęmótóró Yesu Keriso sukälepó. ⁷ Mepaae whj̄ de mo donoi whj̄ tao saai dapóló sukultere ala suka fea yó tani, betq̄ betq̄ sukmó maaté depa keletapó. Atétere kaae, mo donoi whj̄ wisinaale tao saai dapóló, mepaae whj̄ sukäairetei mo hapólurapó. ⁸ Tépatei, Kótóné ama däpaae yaala sókó fole ala etéró hakearóló yó matapó. Dąné dowi ala hq̄le yó tapa, ai yó tare dowi ala tokqló aluraairaalu, Yesu Keriso sukälepó.

⁹ A sukuluraalu, sókó fele sameané dä donoi so whij beteró betereteiné take nalo Kótó q fopaae butu matere kwia däne saqsóró, ama tao saaire ala yaalomeipóló de? Mo tao senérápó. ¹⁰ Take däta Kótóné ama bóe whij beteretei, ama naalema sukuluraalu bóe firóló, betämó beteró beterapó. Mió q kepaayóló betereteiné däkélé mo ti beterópóló, ama ai eró betere alané mo yaalomeipóló de? ¹¹ I fotä, take nalo yaaire alamó maaté dumitei, mió dä teteróló kaae tare whij Yesu Kerisoné yale alané dáró Kótótamo bóe fiyóló, betämó bitu, mo kée yóló hajné sukuluraalu beterapó.

Adam-né ere ala tuqmó sukóo, Yesuné ere tuqmó kepaayóo erapó

¹² Térapa, betä whijné yale alané i haepaae dowi ala wópóló tū tukiyalepó. Atéyale dowi alané sukulure ala kaaróló, so whij fea sukuluré fu betalepó. Ti noatepae, so whij fea dowi alatóró du betaleteinépó. ¹³ Kale tukóló muló betere fo sókó waai teópa, ti dowi alapi i haemó moipakalepó. Ai tukóló muló betere fo sókó waipa, so whijné du betere dowi ala Kótóné fea taleyóló dosanipó. ¹⁴ Atépatei, Adam betale alimó kaae sóró so whij sukuluré wóló, Moses betale alimó betere so whijkélé fea sukulure alané teteróló kaae taru, hale sukulétóró fu betalepó. Ti Kótóné yóló mulale fo Adam-né tukóló ere dowi ala kaae, ai so whijné initei, atimakélé mepaae dowi ala hale deté fu betepa, sukulétóró fu betalepó. Ti Adam-né yale alata, nalo waaire whij betané yaaire alatóró suróló erapó.

¹⁵ Tépatei, Talené hale matere ala kolósu, ama fo tukóló yale dowi ala kolósu depa, mo betä kaae meipó. Téyaletei, Kótóné hamokoróló tao sere alaró betä whij Yesu Kerisoné hamokoróló hale matere wisí alatamo, so whij feapaae mo turó suralepó. Atéyale alané folosóró yale ala mo teraae falapó. ¹⁶ Kale yale fo momó dapó. Kótóné hale matepa sere alaró betä whijné yale dowi alamó sere sekéi alatamo betä kaae meipó. Betä whijné yale dowi alamótei, so whij fea taleyóló só deralepó. Atépatei, so whij feané fo tukóló yale dowi ala mo dekéró yó tapa, Kótóné hale matere alané so whij feapaae diq me alakélé muni, mo donoi so whijpóló beteró beterapó. ¹⁷ Ti noatepae, betä whijné fo tukóló yale alamó sukulure ala ai whij tuqmó sókó walepó. Atéyaleteiné so whij feapaae sukulure ala tokó melóló, ai alané so whij fea teteróló kaae tarepó. Kótóné hamokoróló tao sere alaró hale matere donoi doitamo sere so whijta, ti betä whij Yesu Keriso tuqmó mo ti betere bete sóró teteróló kaae taté fu betaalopó. Atétu sukulure alané teteróló kaae taretei, mo ti bosenée falapó.

¹⁸ Atére betené betä whijné fo tukóló yale dowi alamó kwia móituraalu, so whij fea só deró beterapó. Atépatei, me whijné ti fo wosóló mo betä donoi ala wisinaale ereteiné so whij feapaae me ala muni, mo donoi so whijpóló, mo ti betere bete mótu beterapó. ¹⁹ Ti noatepae, kale yaqse yóló mulale fo betä whijné tukóló yale dowi alamó, so whij fea dowi ala yale

whijóró alée felepó. Atére kaae, betä whijné fo wosóló sya fele alané so whij fea me alakélé muni, mo donoi so whij beteraalopó.

²⁰Kale fo tukóló du betale dowi ala mo ti fakeyópóló, Talené ama mepaae folosóró melale fotamo touróló, kale tukóló muló betere fokélé melalepó. Téyalemó, dowi ala mo ti faketepa, ai ala aluraai Kótóné hale hamokoról tao sere alakélé mo ti fakeralepó. ²¹Aita hale meipó. So whij fea dowi alané teteróló kaae tapa sukuté fu yale kaae, mió dä teteróló kaae tare whij Yesu Keriso tuämó betepa, Kótóné hamokoról hale tao sere alané teteróló kaae taru, däpaae me alakélé muni, mo donoi so whijpóló, mo ti betere bete mótu betaai erapó.

Dä dowi alamó sukóló, Yesu tuämö momó kepaayóló beterapó

6 ¹Térapa, mió däne noa fo yaaloé? Kótóné ama hamokoról hale tao sere ala mo ti fake yópólópa, dä dowi ala hale yó tawae fo enére?

²Ai fo mo enénipó. Ti taketa dä dowi ala tuämó mo sukóló molepó. Atéreteiné ai ala tuämó dä momó kae netéró bitiré faaloé? ³Ti dä fea wéi tópuale alata, Yesu Keriso tuäpaae doropóló, q sukale ala tuämó tópualepóló kisipa mutumié? ⁴Ti dä atéró wéi tópuale alata, åtamo betämó sukóló q tuämó douralepó. Ti hale meipó. Alimané mo kae ere de wisinaale tuämó bole fotokoné Yesu Keriso kepaarótú yale kaae, däkélé kisi betere bete sóró åtamo betämó bitiré faaираaluu yalepó.

⁵Ti Yesu sukutu yale kaae däkélé, åtamo sukutepa ti q momó kepaatu yale kaae, dä feakélé kepaayóló betaalopó. ⁶Ti noatepae, ai upulé ala du betale whjta, åtamo filipaa ni tómó oleróló daletei däne kisiparapó. Atéyale beteta, dowi alané dä momó teteróló kaae tawaqsóró, tó tikińe dowi ala yaai bole fotokó kemerópóló, åtamo sukalepó. ⁷Ti noatepae, mepaae sukutere whij ti dowi alané momó kae dokóló muni, teraae fóló hale beterapó.

⁸Ti mió dä Yesu Kerisotamo betämó sukunapóló kisipa mutepa, ti åtamo betämó betaalopóló kisipa tiki tiró beterapó. ⁹Ti noatepae, Yesu Keriso q sukóló kepaayóló beteretei, momó kae sukålomeipó. Sukutere alané q teteróló kaae tawaaire sunire ala däne kisiparapó. ¹⁰Å sukale beteta, dowi alamó apaae erótú betale sekëi ala mo ti kemeraairaalu, betä félitoró sukaletei a momó kae sukålomeipó. Atéró mió q betereteita, Kótóné ala eraairaalu, beterapó.

¹¹Å atétu yale kaae, dowi alané dia teteróló kaae tawaletei, mo ti kemeróló diäkélé sukóo, Yesu Keriso tuämó bituraalu, Kótótamo mo betämó betoo, erapóló kutirimó muló betae. ¹²Térapa, diaaq mo tó tikińe ekçleyóló yae dere ala sya furaalu, du betere dowi alané dia teteróló kaae tawaqsóró yae. ¹³Diaaq hó naase, ó tiki fea, tó tikińe ekçleyóló du betere dowi alapaae mulaqse. Ti diaqta, mo sukale whjtei momó kepaayóló beterapa, betä whijné ama fosói tq ó sepake me whijné kutó diyópóló mótu dere kaae, Kótóné ama eraai kisipa

mole donoi ala wisinaale erópóló, diaaq hó naase, ó tikikélé mo turó Kótópaae melae. ¹⁴Ti mióta, dią kale tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aqmó bitini, Kótóné häle hamokoróló tao sere alané teteróló kaae tare aqmó beterapó. Téreteiné dowi alané dią momó kae teteróló kaae tanénipó.

**Take dowi alané wae sóró beteretei, mió donoi
alané kutó diratere whị beterapó**

¹⁵Térapa, mió dąné noa fo yaaloé? Dąta, kale tukóló muló betere foné kaae tare aqmó bitini, Kótóné hamokoróló häle tao sere alané kaae tare aqmó beterapa, dowi alatórò deté fu betaalopó fo enére? Mo meipó. ¹⁶Ya, me teteróló kaae tare whị beterepaae fóló, ama dirae dere kutó naao dirótú betepa, ti ya ai whjné wae sóró kutó diratere whị beterapóló kisipa muae. Yatamo dowi alané wae sóró kutó diratere whị betepa, ti ai alatórò deté fóló, sukutere alapaae sókó faalopó. Yatamo Talené fo aqmó bitu, ai mo ala wisi sya fóló erótú betepa, ti donoi ala dere whị betaalopó. ¹⁷Take dią dowi alané teteróló kaae tapa, ai dowi alané kutó deratere so whị betalepó. Atépa, diapaae kale fo wisi yó móituraalu, i fonéta dią kaae tawaalopa, aqmó betae yóló yó maletei diąnē wosalepó. Ai fo wisi diaaq hosaa tuqmó muló bitu, ketekę buóló erótú betereteimó yało Kótópaae mo kée enérapó. ¹⁸Taketa, dią dowi alané dokóló muló beteretei, teraae faróló mió donoi alané wae sóró kutó diratere so whị ai baterape.

¹⁹Dią mo i hae whị bituraalu, yało i yó mótu betere mo bete mole fo wisi dią diriyóló tué yaaire sunireteiné kisipa yaasepóló, mo whjné dere alapaae dó faróló i dapa wosae. Taketa, diąnē hó naase dowi alapaae mulóló, ai alané wae sóró kutó diratere so whị bitu, dowi alatórò mo ti fakeraté fu betalepó. Atétu yale kaae, mió diąnē hó naase ó tiki fea Kótópaae häle menóló, ama donoi alané wae sóró kutó diratere so whị betae. Atétepa, ti Kótóné mo kae so whị beteraté fenérapó. ²⁰Take dią dowi alané wae sóró kutó dirótú betale sukamó, donoi alané teteróló kaae tare tuqmó bitipó. ²¹Mió i betere alimó haleturaalu, take diąnē du betale ala kisipa fatepa, take yale ala tuqmó me noa wisi alakó bupa kelere? Take ai deté wale alané duputa, ti sukutere ala kaaró ai baterape. ²²Taketa, dowi alané dią dokóló muló beteretei teraae faróló, mió Kótóné ama kutó dirópóló wae sóró beteró betere so whị beterapó. Atéró Kótóné ama kae ere wisi ala tuqmó bitiré fole duta, mo ti betó tawaaire bete sóró betaalopó. ²³Ti noatepae, dowi alané ama kutó diratere so whjpaae matere duputa, sukutere alapó. Tépatei, dą teteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuqmó betepa, Kótóné mo ti betó tawaaire bete hamokoróló häle mótu beterapó.

So whjtamo dokóló betere alapaae dó faróló dere fo

7 ¹Norape-ó, yało i dere fota, Kótóné tukóló muló betere fo kisipare whjrapaee dapó. Whị sukuni betepa, ti kale tukóló muló betere

foné teteróló kaae tare aomó beterapó ere fo diaaq kisiparapó. ²Betä sûróló dere fo i ape. Whjné dokore so ama oma sukuni häle betepa, me whjtamo dokaairetei fo mulapó. Ama omatamo sukóló wulia beteremó, me whjné dokotepa ti fo munipó. ³Whjné dokore sotamo oma betepatei taaróló whj me kaetamo fupa, so whj feané ai so nöpu nukulapó dua dapó. Tépatei, oma sukjtikimó wulia me whjtamo dokotepa, ti nöpu nokole sopó enénipó. Ti noatepae, whjné dokore ala kemeyalepó.

⁴Térpa norape-ó, soró whjtamo dokoterepaae dó faróló yale fo bete i ape. Dä Yesu Keriso tuämó betepa, q mo ti dóló sukunóturaalu, dákélé ätamо sukälepó. Ti aita häle meipó. Folosóró kale tukóló muló betere foné dokaletei mo ti kemeróló, sukóló momó kepaayóló betere whjné dä dokóló, ni du wisi oletu dere kaae, dä tuämó wisi ala epa kilituraalu, Kótóné ama doi doasi mulýpóló erapó. ⁵Take dä tó tикиné teteróló kaae tawale alimó, kale tukóló muló betere fonétei tó tикиné ekletere ala mo ti fakeyópóló, sesemeralepó. Atéró sesemeratepa du betale alané dä tuapaae olerale duta, ti sukutere alapó. ⁶Take tukóló muló betere foné dä dokóló bitu, Talené ala eróturaalu, kale aşeyóló muló betere fo maaté sysa fóló erótú betalepó. Take até dua yale alata, dä sukuturaalu mo ti kemeralepó. Mió kisi alata, ti Dëi Kepe Wisiné dä fotokö bulatepa, Talené ama ala erótú beterapó.

Dowi alané dä só deraai wóputu betere ala

⁷Térpa, mió däne noa fo yaaloé? Kale tukóló muló betere fo-a, dowi alapó enére? Mo meipó. Ai tukóló muló betere foné ępaae dowi ala i ape yóló yó melóluqmeisóró, ti dowi ala kisipa uäumeipó. Ti tukóló muló betere foné mené qla senée yóló au yaqse fo uäumeisóró, ti au nokoletei dowi alapóló tué muäumeipó. ⁸Ti ai tukóló muló betere foné t̄e mulatepa, dowi ala ę tuapaae sókó wóló, kae kae wisi qla senée yóló au nokole ala kaaralepó. Ai fo sókó waaipa, ti dowi ala sukóló mulu, so whjpaae me ala eraaire fotokö mo bunipó. ⁹Kale tukóló muló betere fo sókó waaipa, ę mo beterepó. Tépatei, kale yaqse yóló muló betere fo sókó wóló, dowi ala sukóló mupatei, keparóló beteraleteiné ę dóló sukunalepó. ¹⁰Kale yaqse yóló muló betere foné mo ti betere bete melaalo nisi yalemó, sukutere alatei ępaae eralepó. ¹¹Kale yaqse yóló muló betere foné mulale t̄emó dowi ala ę tuapaae sókó wóló, fotei dowi alané nöpu kaae tao sóró ę dilikóló dolóló sukunalepó. ¹²Atérené kale tukóló muló betere fota, me dowi alatamo hoseké ini yóo, kale yaqse ó yae ere fokélé doni, mo donoi ala wisipóló Kótóné ama kae tukóló muló erapó.

¹³Ti kale tukóló muló betere fo wisi-a, sukutere ala alée fóló ę dóló sukunaleé? Mo meipó. Ténitei, dowi ala yało tué yópóló, dowi alané kale wisi tao sóró, ę tuämó sukutere ala kaaralepó. Atétu dowi alata, mo dowi olapóló so whjné kisipa yópóló, kale yaqse yóló muló betere foné häkearatapó.

¹⁴Kale tukóló muló betere fota, Kótó ą mo kepetóró bituraalu, amatei tukóló muló beterapóló, dğné kisiparapó. Tépatei, ę mo hae whj̄ betereteiné dowi alané wae sóró kutó diratere whj̄ i beteró betere ape. ¹⁵Yalo du betere ala yałotei kisipanipó. Ti noatepae, enére wisi alamo yało dumi, yaalo hóre alatei hóko du beterapó. ¹⁶Ti yaalo hóre ala yało du betereteiné kale tukóló muló betere fo kolósu, yało du betere ala kolósu depa, mo wisirapóló kisipa mutapó. ¹⁷Ti ai alata, yałotei kekeme nóló dumi, dowi ala ę tuğmó moleteiné du beterapó. ¹⁸Atéru, wisi ala mo betakélé ę tuğmó munipóló kisipa mutapó. Wisi ala ę tuğmó munipó dere fota, yało mo tó tikimó wisi ala munipóló dapó. Ti noatepae, yało kisipané wisi ala enépatei, yaaire mo sunipó. ¹⁹Yalo yaai kisipa mole wisi alamó dumi, yaalo hóre dowi alatei yało hale yó tarapó. ²⁰Téturaalu, yaalo hóre alatei du betepa, ti yało kekeme nóló dumi, ę tuğmó mole dowi alané du beterapó.

²¹Ti yało du betere ala tuğmó i ala epa kolóló kisiparapó. Yało wisi ala yaai kisipa mutere sukamó, dowi alakélé ę tuğmó mupa kelerapó. ²²Ti noatepae, Kótóné tukóló muló betere fo kilituraalu, yało tuę tiki tuğmó mo kée yóló hëkesetu beterapó. ²³Atépatei, yało hó naase, tiki tuğmó dowi alané ama kisipa mole ala erótú betepa kelerapó. Ai alané yało tuę tiki tuğmó donoi alatamo bóe du beterapó. Atéturaalu, yało hó naase, tiki tuğmó yó tare dowi alané ę dokóló dipula kaae, beteró beterapó. ²⁴Yało tikita, dowi alané i turukée sole ape! Yało mo tó tикиne ę sukutere alapae siyóló só foletei, né tao saaloé? ²⁵Ti dą teteróló kaae tare whj̄ Yesu Keriso tuğmó bitu, Kótóné ępaae erótú betere alamó mo kée du beterapó.

Atétu betepatei, yało tuę tiki tuğmó ti ę Kótóné tukóló muló betere foné wae sóró kutó diratere whj̄ betóo, tó tikita ti yało yó tare dowi alané wae sóró kutó diratere whj̄ betóo erapó.

Dęi Kepe Wisiné mo ti betere bete mótu beterapó

8 ¹Térapa, mió Yesu Keriso tuğmó betere so whj̄ Kótóné fo tokóló só deratere ala mo yaalomeipó. ²Ti noatepae, dowi alaró sukutere alatamo fotokoné ę dokó muló beterepó. Atéretei, Yesu Keriso tuğmó betepa, mo ti betere bete matere Dęi Kepe Wisi fotokoné ę teraae faróló, hale beteralepó. ³Ti noatepae, kale tukóló muló betere foné dą tao saai yaletei, mo tó tikine dere ala tuğmó betereteiné tao saaire sunipó. Atépa, Kótóné ama naalematóró dowi ala du betale whj̄ aqyóló sukópóló dotęyalepó. Aita hale mei, so whjné yale dowi alamó melaa yale kwia tokóló aluraai yalepó. A atéró sukuturaalu, tó tikimó mole dowi ala ama só deróo, ai dowi alamó melaa yale kwiakélé ama tikimótei sóró aluróo yalepó. ⁴Atéró só deraletei hale meipó. Tó tikine yae dere ala sya feni, Dęi Kepe Wisiné yae dere ala sya fu betere so whj̄ dą tuapaae kale tukóló muló betere foné eraai du betale donoi ala eróló mo surópóló yalepó. Ai

ala eró betere so whị dąta, ti dąné tó tikiné yae dere ala dumi, Děi Kepe Wisiné yae dere alatóró du beterapó.

⁵Tó tikiné yae dere alatóró sya fu betere so whị atimané kisipa tikikélē, ti tó tikiné hékeshire alapaaetóró muló beterapó. Tépatei, Děi Kepe Wisiné yae dere ala du betere so whị atimané tué tikikélē, ti Děi Kepené yaai hékeshire alapaaetóró muló beterapó. ⁶Tó tikiné yaaitere ala maaté kisipa mutu betere so whịta, sukutere ala tuämó beterapó. Tépatei, Děi Kepe Wisiné yae dere ala tué mutu betere so whị ti Kótótamo bóe fióló mo ti betere bete sóró hosaa muni deyóló mo dua beterapó. ⁷Ti noatepae, tó tikiné ekélere ala yaai kisipa mutu betepa, ti Kótótamo bóe du beterapó. Atétere alané Kótóné tukóló muló betere fo aqmó bitini yóo, ai fo eraaire fotokkélē buni yóo, erapó. ⁸Tó tikiné yae dere ala sya fu betere so whịnē Kótó hékese yaire ala mo eranénipó.

⁹Tépatei, Kótóné Děi Kepe Wisi dią tuämó betepa, tó tikiné yae dere ala sya fóló ini, Děi Kepe Wisiné yae dere ala sya fóló du beterapó.

Mepaae whị de tuämó Yesu Kerisoné Děi Kepe Wisi bitinipa, ti Yesu Kerisoné so whị meipó. ¹⁰Naa mo tikita, dowi alané dóló sukunóo, naao kepe beteta, ti Kótóné donoratere alané kepaaróló beteróo, erapó. ¹¹Yesu Keriso kepaaróló beterale sekéné melale Děi Kepe Wisi dią tuämó betepa, Kótóné Naalema kepaarótú yale kaae, ai Kepapaae dią kepaaróló beterae depa, diaq mo tó tikikélē kepaaróló, mo ti beterópóló yaalopó.

¹²Térara norape-ó, Kótóné dą tao sóró eró betere wisi alamó dąnémo apaae tokó melaaire kwia mulapó. Atéreteiné dąné tó tikiné ekélere alané noa alakó dąpaae eró betepa, dąnémo ama erae dere ala sya fóló eraaloé? Até mo enénipó. ¹³Ti noatepae, tó tikiné yae dere ala sya fupa, ti dią mo sukålopó. Tépatei, Děi Kepe Wisi fotokqné dią tao supa, ti diąné tó tikiné yaire dowi ala diaq doló sukunatepa, ti dią mo betaalopó. ¹⁴Ti noatepae, Kótóné Děi Kepe Wisiné ąlisóró fu betere so whịta, ti Kótóné ama naale senaaletóró beterapó. ¹⁵Ti dią matepa sale Kepeta, momó wae sóró kutó diratere whị beteróló, wiratere Kepe meni, Kótóné ama naale senaaletóró aleróló beterótú betere Kepe matepa salepó. Ai Kepe Wisiné dą tao sóró i fo yae depa, dąné fo fakeyóló, “Apa-ó! Aya-ó!” du beterapó. ¹⁶Ai Děi Kepe Wisi dąné kepetamo touyóló betämó bitu, dąta Kótóné ama naale senaaletóró beterapó du beterapó. ¹⁷Miō dątamó ama naale senaaale betepa, ti Kótóné ama eraalopó ere ala wisi dokonóturaalu, Yesu Kerisopaae materetei dąkélé saalopó. Take Kótóné ama kae ere dę wisinaale tuämó dąkélé Yesu Kerisotamo betämó beterópóló, ą sekēi ala su yale kaae, miō dąkélé sekēi ala siré fu beterapó.

Kótóné ere dę wisinaale tuämó betaalopóló hajtu betere ala

¹⁸Kótóné mo kae ere ala wisinaale dą tuapaae hąkearóló, eratere ala kelaai dapóló kisipa mutu, miō dąpaae i erótú betere sekēi ala mo sawa

ola alerótú beterapó. ¹⁹Aleyóló muló betere ola ola feané Kótóné ama naale senaale i ape yóló hakearate re kelaai dapóló, hajtamo bitu, kele kele du beterapó. ²⁰Kótóné aleóló muló betere ola ola fea fomaakei ala tuqmó beteralepó. Ai alata, atima kisipanétei ini, ai ala tuqmó beterale sekéné ama kisipa mole ala sya fóló erapó. ²¹Atéru, Kótóné aleyóló muló betere ola ola fea doróló aluraai mió dokóló mulapó. Atéretei, take Kótóné ama naale senaale dokoretei teraayóló ama kae ere də tuqmó feléyóló betere ala atimakélé saalopóló kisipa mutu, hajtamo kaae tawóló beterapó.

²²Kótóné aleyóló muló betere ola ola fea touyóló so naale saai sisó nóló kaketu dere kaae, take keké nale alimó kaae sóró deté waletei, mió i betere alimókélé kaketere ala hágé yó taretei dğné kisiparapó. ²³Ama aleyóló muló betere mo ola maaté mei, dą tuqmókélé, Dęi Kepe Wisi batereteiné dele doasi sóró kaketu beterapó. Ti aita hágé mei, Dęi Kepe Wisita folosóró үlumétere ola iki nukutere kaae erapó. Atéreteiné dą Kótóné naale senaale aleróló dape saaire be də hapale analée yóló kaae taté fu beterapó. Ai be dəmō Talené dą dupu yaleteiné i daale tiki taaróló, kae tiki wisi saalopóló haj tamo kaketu beterapó. ²⁴Ti Kótóné ama dą tao sóró wisiróló beteró betere beteta, take nalopaae eraaire wisi ala kelaalopóló kisipa mutu, hękesetamo kaae taté fu beterópóló tao salepó. Atépatei, mepaae whjné wisi alatamo kelené kolóló tuépa, ti ai ala ama sóró tareteiné kelenée dere fo momó kae enénipó. ²⁵Tépatei, mepaae ala mió dğné sóró tani, take nalo saalopóló kisipa mutu, kaae taté fu betere ala hóni, hágé bitiré fu betaalopó.

²⁶Atétu betere kaae, moma yaaire fotoköö buni béruraalu, dğné hosaa tuqmó ere ala kolóné enénipa Dęi Kepe Wisiné dą tao suraalu, ąkélé deletamo keteké buóló, Kótópaae momarótú beterapó. ²⁷Atétu betepa, dğné hosaa tuqmó ere ala taletu betere Kótóné Dęi Kepe Wisiné mole kisipakélé kolóló mo tuérapó. Ti noatepae, kale Dęi Kepe Wisiné Kótóné yaai kisipa mole alatörö sya furaalu, ama kae beteró betere so whj̄ tao sóró Talepaae momarótú beterapó.

Kae kae sekéi alané dą doraqsóró, Kótóné fotokoné teteró beterapó

²⁸Ti noatepae, Kótópaae yaala sókó fu betere so whipaae kae kae ala erótú betere tuqmó Kótóné atima tao saai wisi ala erótú beteretei dğné kisiparapó. Ti ai so whj̄ta, ama kisipa mole ala eraai ą beterepaae ape yalepó. ²⁹Ti noatepae, mo taketitei ama kisipare so whj̄ta, Naalema biture kaaetörö beterópóló, amatei atima wisiraté faai dapóló, tukóló mulélipakalepó. Atéreteita hágé mei, ama ne nomarape kuamó ą topo naale beterópóló erapó. ³⁰Mo taketitei ama kisipané ą beterepaae wópólópó yóló sóró beterale so whj̄tórö ą beterepaae ape yalepó. Atéyale so whipaae me alakélé muni, mo donoi so whipóló beteralepó. Atéró sóró

beterale so whị tuapaae ti ama kae ere dę wisinaale eróló mo ti suró beterapó.

³¹ Atérapa, ama ai eró betere doasi alamó, mió dąné noa fo yaaloé? Ti Kótó ąta, dąpaae me ala eraqsóró tao sere seké beterapa, né dątamo bóe dóló só deraaloé? ³² Kótóné ama naalema mepaae whiné daqsóró sesé dere ala ini, dą fea tao saaираalu, ąpaae eraaire ala erópóló, atimané naase tuämó mulalepó. Dą tao suraalu ama naalema melale kaae, dąné mepaae yayatere alakélé ama hamokoróló tao sórō hale melaalomeipóló kisipa mute? Meipó. Ama mo melaalopó. ³³ Kótóné ama so whipóló sókó sórō kae beteró beteretei, né atimatamo fo tokóló só deranére? Ti Kótónétóró mo donoi so whipó du beterapó. ³⁴ Ti atimata, me alakélé muni, mo donoi so whipóló Kótónétei sórō beteró beterapa, né só deraaloé? Yesu Keriso ą mo ti sukäletei, Kótóné momó kepaaróló fea ala teteróló betere tiki, ama turu naase dəmō bateralepó. Aimó bituraalu, dą só deratere ala yaqsóró, tao saaire fo Alima Kótópaae du beterapó. ³⁵ Yesu Kerisoné dąpaae yaala sókó furaalu, eratere wisi ala mo eraqsóró, né sesénére? Me sek̄ei alané ó hosaa tuämó mole sek̄ei alané ó Yesuné doimó betepa sere susupui alané ó ąla sóku alutere alimó wote dere alané ó kuti meiyóló tiki hale betere alané ó mepaae dą dóló sukunatere kae kae ąla ąlané ó whị mo ti dóló sukunatere alanékélé sesénénipó. Mo meipó. ³⁶ I fo kaae asémókélé erapó.

“Tale-ó, dą naao ala erótú beteremó, dąpaae dią daalopó dere fo betere dok̄o fea hale yó tarapó.

Ti dąta, sipsip hupurape daai halikané kaae duló beterapóló,” erapó.

³⁷ Ai dosayale alarapené dą mo ti doratere ala enénipó. Mo bóe dóló be torokó falatu dere kaae, ai alarape dąné teteróló teraae faaire alata, dąpaae yaala sókó furaalu wisi ala erale whị Yesu Kerisoné yale ala tuämó bitu, ti mo sumó enérapó. ³⁸⁻³⁹ Yało i dere fota, mo dapóló tué tiki tiraaire fopa wosae. Sukutere alané ó betere alanékélé, ensel-rapené ó dowi keperapenékélé, mió i betere alimó du betere alané ó take waaire alimó yaaire alanékélé, kae kae fotok̄ bole keperapené ó ąsa taoró betere ąlarapenékélé, mo apaae derepale dolomó betó mole ąlaró Kótóné aleóló muló betere ąla ąla featamoné, Kótóné ama yaala sókó fale ala, dą teteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuapaae tepeyóló, amamo dąpaae yaala sókó furaalu, wisi ala mo eraqsóró, ai dosayale alarapené seséyaire mo sunipó.

Kótóné ama mole kisipatóró sya fóló dere ala

9 ¹⁻² Yało i dere fota kapala mei, ę Yesu Keriso tuämó bitu, mo dapó. Ę dekené sukuturaalu, yało hosaa tuämó delei ala hale yó taretei, Dęj Kepe Wisiné kolóló mo dapó du beterapó. ³ Yało no nerape Israel fake so

whị atima ᑕ betere kaae wisiyóló beterópóló tao suraalu, ᑕ Yesu Kerisotamo betqmó betere ala tekeyóló kae beteratepa ti wisirapóló kisipa mutapó.

⁴Ti ai Israel fake so whị Kótóné dape sóró ama naale senaale beteróo, ama kae ere ala wisinaale atimané kolópóló yó melóo, Kótóné ama so whjpóló atimatamo mo dirii fo dokóló mulaté wóo, ama tukóló muló betere fokélé atimapaae melóo, momatere bermó Talené doimó mepaae alarape erótú betae yóo, ama wisi ala atimapaae mo eraalopóló, yóló mulaté wóo erapó.
⁵Ti atimata, Israel fake kaarale whjrapené deté wale so whjpó. Ai fake sonéta, so whị teteróló kaae tawaaire whị Yesu Keriso mo whị tiki daai dealepó. Ti Yesu ḥta, fea ala fea teteróló kaae tare Kótó beterapa, ama mole doi wisinaale mo ti muó tanópóló, sóró horótú betae. Mo kée! Téyópóló yae.

⁶Kótóné atimapaae i ala eraalopó ere fo hqsókó felepóló kisipa mute? Mo meipó. Ti noatepae, kale whị Israel-né deyale naalerape fea betó moletei, atima Israel faketóró bitinipó. ⁷Abraham-né deale naale senaale betó moletei, fea ama doi mole naale senaletóró bitini, mepaae ti ama doi munire naale senaale beterapó. Asémó i fo mulapó. Kótóné Abraham-paae duraalu,

“Aisak-né deyaaire naale senaale maaté ti mo naao naale senaale ai ape,” erapó.

⁸Ai ere fo bete i ape. Abraham-né ama naale tamо dealetei, mo whjné naale senaale detere ala sya fóló deale naaleta, ti ama naale meipó. Kótóné Abraham-paae eraalopó yale fo dokonóturaalu deale naaleta, ti Kótóné ama doi mole naale senaalepó erapó. ⁹Ti Kótóné ama mo eraalopó yóló mulale fo i ape.

“E momó fesaae wouraaluta, mió yalo i tukóló mulatere be dəmótóró Sera ḥnaale mo sóró betepa kelaalopó,” fo ipakalepó.

¹⁰Ai maaté mei, Rebakanékél dənē noutere Aisak-tamo betə be dəmō naale tamо deipakalepó. ¹¹⁻¹²Ai kale naale tamо betə be dəmō deyaaipatei, atimaamoné me wisi ala ó dowi ala initei, Kótóné ama mole kisipa sya furaalu, sókó su yóló kae beteraaire ala mo ti muó tanópóló, kale sopaae i fo ipakalepó.

“Naaō topo naaleta, dekē naalené kutó diratere whị betaalo ai ape,” Ti Kótóné ama so whjpóló sóró beteratere alata, whjné dere ala kolóló dumitei, Talené ama kisipa mole alatóró sya fóló dua dapó. ¹³Ai fo kaaetóró asémókél erapó.

“Yalo hosaa mo turó Jekop-paae muluraalu, Iso yalo həkeseni hóralepó.”

¹⁴Atérapa, mió dənē noa fo yaaloé? Kótó ḥta, whjné du betere ala donoyóló tale dumi, hqko taletere Kótópóló kisipa mute? Mo meipó. ¹⁵Ti Kótóné Moses-paae i fo erapó.

“Yalo tao saai kisipa mole whjtóró koleturaalu tao saalopó. Ti koletere alata, yalo kisipa mole whjpaetóró dua dapó,”

16 Ti Kótóné tao sóró erótú betere alata, whjné mole kisipa ó keteké buóló ditere kutó kilituraalu dumitei, Kótó ą tuámó ere kóletere alané tao sóró erótua dapó. **17** Kale aseyóló mole Kótóné fo tuámó topo whj Feropaae i fo erapó.

“Naa du betere ala tuámó yaló bole fotokó hakearatepa, i hae kwiamó betó mole so whj feané kolóló, yaló doi sóró horópóló, Isip hae naao téteróló kaae tawae yóló ya topo whj sóró beteró beterapó,” erapó.

18 Ti Kótóné ama kóleeané kóleturaalu tao sere whj tao sóó, mepaae so whj hosaa táróló dowqae fole ala eraai depa, ti mo dowqae falóo, du beterapó.

19 Diąkó betá whjné epaae etei kaae fo enérápó. “Ai fotamo mo epa, Kótóné dąné yale dowi alamó dą só deratere ala, noatepa du betere? Ti atétepa ama kisipa mole ala yaqsóró, mené sesé yaairetei mo sūnipó,” **20** Ti ya noa kaae whj bitu, Kótópaae bi káatere fo dute? Kale doka haenétei wuti aletu betere whipaae “Naa noatepa ę etéró hóko aleyaleé?” fo enére? **21** Kale wuti aletere whjné ama betá hae bula kqayóló mo qla deyaaire wuti aleyóo, mepaae hale hóko qla deyaairetei aleyóo dua dapó. Ti ama qla ereteiné ama kisipané alenére qlatóró súmō alenérápó.

22 Atétere kaae, Kótó ą fopaae buturaalu ama doraai taketi bukóló kae beterale so whj kwia melaaí kisipa mualepó. A atéró fopaae butu, kwia matere alaró fotokotamo so whj feané kolópóló hapale hakearóló ini, dua kaae taté fu betere alamó dąné noa fo yaaloé? **23** Aita hale mei, Kótóné ama kae ere dę wisinaale tuámó fájane wisi wisi ala ama kóletu tao saaire so whjné tué yópóló ere alamó dąné noa fo yaaloé? Ai so whjta, Kótóné ama kae ere dę tuámó beterópóló, taketi tukóló muló beterapó. **24** Atére so whjta me kae mei, dątórótipó. Ti dą Juda fake maaté ą beterepaae ape ini, Juda meire fake so whjkélé ą beterepaae ape erapó. **25** Yaló i dere fo kaae, Hosea buk-mókélé Kótóné ama i fo erapó.

“Mepaae yaló so whj mei, kae fake so whipaae yaló so whipó yóo, take hosaa muni yale sopaaetei yaló hosaa mole sopó yóo, yaalo ai ape.”

26 Atére kaae,

“Atima yaló so whj meipó yale tikimótei diaj mo ti betere Kótóné naale senaalepó yaalo ai ape.”

27 Aisaiané Israel so whjmó kisipa mutu, fo fakeyóló i fo erapó.

“Israel fake so whj mo hale qla kaae betó mupatei, betá betá so whj ti aluyaqsóró tao saalo ai ape.”

28 Ti noatepae, Taléné i haemó betó mole so whjné yale dowi alamó kwia melaairetei hásókó feni, hapale tétitóró mo turó melaalo ai ape.”

29 Ti i bope yale ala Israel so whipaae eraai teópatei, mo take Aisaianékélé aseyóló muló beterapó.

“Hepen bemó betó mole bóe dele *ensel-rape* teteróló kaae tare Talené dä tao sóró, ama naale senaale beteróluameisóró, ti dä Sodom beró Komora betamo doróló wópu mulótú yale kaae uapó,” erapó.

Israel fake so whij Talepaae kisipa tirénire ala

30 Atérapa, mió däne noa fo yaaloé? Juda meire fake so whij atimapaae Kótóné mo donoi so whijpó yópóló, me wisi alakélé initei, Kótópaae betä kisipa tiki tiratere ala kilituraalu, mo donoi so whijpó erapó. **31** Téyaletei, Israel fake so whijné kale tukóló muló betere foné erae dere ala eratepa kilitu, mo donoi so whijpó yópóló, keteké buóló du betaletei, donoi so whijpó yaire dälemó sókó fenipó. **32** Ti noatepae, atima tué tiki tiratere ala ini, kale tukóló muló betere fo sya fupa saalopóló kisipa mutu wóputu betaleteiné sini ipakalepó. Ti atimatei kale kotóo sóró dée nalatere kane fakemó kotóo sóró dée nukua yalepó. **33** Ti atima ai ere alata, i asemó mole fo kaaetóró erapó.

“Kotóo sóró dée nalatere kane fake Saion haemó yajotei i mulatapa kelae. Ai kane fakemó so whij kotóo sóró dée nukua yaalopó.

Mepaae so whij dené ai seképaae kisipa tiki tiratepa, ti atétere so whij hale dere alakélé mo yaalomeipó,” erapó.

10 **1** No nerape-ó, Israel fake so whij aluyaqsóró yálo hosaamó suraalu, Kótóné tao sónpóló momarótú beterapó. **2** Ti noatepae, atima Kótóné ala eraai keteké boletei yálo kelené diriyóló kolóló mo kisiparapó. Tépatei, ai bole ketekéta, ama fo bete wosóló diriyóló tué iru meitei häle du beterapó. **3** Ti noatepae, Kótóné häle matere donoi ala atima tuéniru, atima dere wisi alamó Kótóné mo donoi so whijpó yópóló kisipa mutu, wóputu betalepó. Téturaalu, Kótóné donoi so whijpóló beterótú betere aqmó sukóló bitini, dowqae fu betalepó. **4** Ti kale tukóló muló betere foné eraai yale ala fea mo dokonóló, Yesu Kerisoné amatóró eróló kemeralepó. Atére alata, mepaae so whij de apaae kisipa tiki tiratepa, Kótóné me alakélé muni, mo donoi so whijpó yópóló erapó.

5 Kótóné mo donoi ala dere so whijpó yópóló, kale tukóló muló betere fo erótú beteremó Moses-né i fo erapó.

“Me whijnétamo kale tukóló muló betere fo sya fu betepa, ti ai foné erae dere ala fea hotowár sya fóló erótú beterópóló yae,” erapó.

6 Tépatei, tué tiki tiratere so whipaae me alakélé muni, mo donoi so whijpó dere fo i ape. “Diaaq hosaa tuamó etei kaae kisipa muaqsé. ‘Demaaté hepen-paae faaloé?’” dere fota, Yesu Keriso i haemó beterópóló dapesó dorowonére? **7** Me fo i ape. “Demaaté mo apaae derepaaloé?” dere fota, Yesu Keriso sukóló moletei i haemó beterópóló, mé whij hae dolopaae doropóló dapesó honére? **8** Até enénipa, Kótóné noa fo aseyóló

muló betere? “Kale mo fo ya betere tikimó ai mole ape. Ai fota, naao kólómokélé buóo, naao hosaa tuámokélé muóo, ai ere ape.” Ti ai fota, me kae mei, däné diapaae Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiróló betae yóló yó mótu betere fotórótipó. ⁹Ti ai bete mole fo i ape. Mepaae whípaae naao kólónétei, “Yesu ḥta, dä teteróló kaae tare Talepó,” yóo, q mo ti sukajetei Kótóné momó kepaaró beterapóló kisipa tiki tiróo depa, ti so whí aluyaqsóró ama tao saalopó. ¹⁰Ti noatepae, naao hosaa tuámó apaae kisipa tiki tiróo, me alakélé muni, mo donoi whípó yóo, naao kólónékélé q etei kaae Tale beterapó dere fo wosetu, ama ya aluyaqsóró tao sóo yaalo ai ape. ¹¹Ai dere fo kaaetóró asémókélé erapó.

“Mepaae whí de apaae tué tiki tiró betepa, atére whí haleróló só deraalomeipó.”

¹²Ti noatepae, Juda fake so whíkélé, Juda meire fake so whíkélé, teteróló kaae tare Tale mo betatóró bitu, me fake tao suraalu me fakemo sisópaae erótumipó. Mepaae so whíné apaae Tale-ó, q tao sae depa, ti wisi ala fāane Talené hamokoróló tao sóró wisi eraalo ai ape. ¹³Ti noatapae,

“Mepaae so whí dené ḥta, etei kaae Tale beterapóló kisipa mutu,

“Tale-ó, q tao sae,’ depa, ti atétere so whí mo fea aluyaqsóró ama tao saalopó.”

¹⁴Mepaae so whí atima kisipa tiró bitinire Talepaae Tale-ó, q tao sae fo netéró yaaloé? Me whíné ḥta, etei kaae Tale beterapóló yó matere fo wosenitepa, apaae néteró kisipa tiki tiraaloé? Ai fo wisi yó matere whí meitepa, ti atima néteró wosaaloé? ¹⁵Kale fo wisi yó melale fópóló mené dotonéni depa, ti atimanémo ai fo netéró yó melaaloé? Ai fo kaaetóró asémó erapó.

“Kale fo wisi yó maté kotere whírape dore tikikélé hóni, koteretei kilitu mo kokoné sukutapó.”

¹⁶Tépatei, mepaae Israel fake so whíné kale fo wisi wosótua yaletei, ai fo aqmó sukóló bitinipó. Ti Aisaiané i fo aséyóló muló beterapó.

“Tale-ó, däné yó male fo némaaté wosóló tué tiki tiraleé?” erapó.

¹⁷Atépatei, kale fo wisi yó matepa wosetere alané ti tué tiki tiratere ala kaaratapó. Ai fo wisita, Yesu Kerisoné me whípaae yó melae dere fotóró yó matepa so whí feané wosenérapó. ¹⁸Tépatei, yało diapaae wosetere fo i ape. Ai yó male fo atimané wosenié? Mei, mo wosipakalepó. I ere fo kisipa muae.

“Ai kale fo hae kwiamó betó mole so whí feané wosópóló deté kwéalepó.

Ai fo wosóló, atimanémo i hae kwia feamó betere so whípaae yó maté kwéoló mo súralepó,” erapó.

¹⁹Kale yale kaae diapaae momó wosetere fo i ape. Israel fake so whíné kale fo wisi wosóló kisipa inié? Folosóró Moses-né asémó Kótóné i fo erapó.

“Mo doi munire so whipaaetei yało wisi ala eratepa kilituraalu, dąpaae eróluq alatei atimapaae eratapóló diaaq dei tué muaalo ai ape.

Dią fopaae buópóló, yało fo tuénire so whipaae wisi ala eraalopó,” erapó.

20 Aisaia ą halaainé daalu i fo erapó.

“Ę kelaai kekenitere so whjnétei ę kolóló tué yalepó.

Ę kisipa yaaitapóló yó ąlae fo ini yale so whipaaetei ę etei kaae Kótó beterapóló yó malepó,”

21 Tépatei, Kótóné Israel fake so whjmó kisipa mutu, ama i fo erapó.

“Betere dokó fea atima yało dere fo wosóló aqmó bitini, dowqae fu betere so whj yało dape saairaalu, naase bukó tapatei, atimané yało dere fo woseni, mo ti dowqae fu beterapó,” erapó.

Kótóné mepaae toróti Israael fake so whj koleyalepó

11 ¹ Atérapa, yało diąpaae wosetere fo i ape. Kótóné ama so whj hóróló mo ti taaraleé? Mo meipó. Ti ekélé Israel fake i betere ape. Ęta, Abraham-né deale naalené deté wale whj Benjamin fakené deale whjpó.

² Atima teó deyyaapatei, mo taketi Kótóné ama kisipa yale so whj hóróló mo ti taarénipó. Ti Elaijané yale ala asémó moletei kisipa muae. Kótóné Israel fake só deróló kwia melópóló kisipa mutu, Elaijané i fo erapó.

³ “Tale-ó, naao fo eratere kóló whjrape atimané dóo, yapaae moma yaai aleóló muló betere kane fakekélé fisikóló taae falóo yalepó. Téturaalu, ę betą hásókó fóló betepa, mió atimané ekélé dóló aluraai du beterapó,”

⁴ Ai fo depa, Kótóné Elaijapaae noa fo ipakaleé?

“Kapala kótó Baal-paae bukutiri teáró tale-ó yóló, moma initere 7,000 whjkélé atimané daqsóró ępaaetóró moma yópóló, yało atima tao sóró kae beteralepó,” erapó.

⁵ Take ai ala ere kaae, mió i alimókélé Kótóné ama kisipa mole ala sya furaalu, hamokoróló hąle tao sere alané mepaae toróti so whj amatei sókó sóró kae beteró beterapó. ⁶ Ti ama so whj atéró kae beterale alata, Kótóné ama hamokoróló hąle tao sere alané erapó. Ti aita, whjné dere wisi ala kolóló inipó. Motamo wisi ala deremó uqsóró, ti Kótóné ama hamokoróló tao sere ala hąle ąla aq uapó.

⁷ Atérapa, mió noa ala ere? Israel fake so whjné saai dapóló ketekę buóló kekitu betale ąla sinipó. Téyaletei, Kótóné ama so whjpóló sókó suyló kae beterale so whjné maaté salepó. Mepaae so whjné hosaa ti Talené amatei tąralepó. ⁸ Atére ala asémó erapó.

“Atimané kisipa tikikélé, Kótóné mo ti keyóróló okokoroo, kelenékélé me ąla kelaqsóró dilikiróo, wosélinékélé dere fo wosaqsóró mo ti kinóo yaletei, mió i alimókélé ai alatóró hąle erapó,”

⁹Depit-nékélé i fo asərapó.

“Atimané qla nokole alata, atima daaitere he alée fóo, kotoo sóró dée nalatere kane fake alée fóo duraalu, atimatei só deróló kwia melópóló yae.

¹⁰ Atima kelenékélé me qla kelaqsóró kele mo ti dilikiróló, atimané seké beleyóló furaalu, sisó mo ti kqae wale nisi deretei hale yó tanópóló yae,” erapó.

Häle botokore ni, dalo nitamo olekeyale fo

¹¹Térapa, yålō diapaae i dere fo wosae. Atima atéró dée naletei mo ti muó tawaleé? Mo meipó. Téni, atima dowi ala maaté du betepa, Kótóné tao sere ala Juda meire fake so whipaae erótú beterapó. Israel fake so whijné ai ala kilituraalu, atimapaae eróluq alatei kae fake so whipaae eralepóló, atima kisipa sópóló Kótónétei eralepó. ¹²Juda fake so whij atima Talené fo wosetere hóyóló dowi ala du betaleteiné, Kótóné ama wisi wisi ala i haemó betó mole so whipaae erótú beterapó. Ai erótú betere ala Juda fake so whipaae melaai yaletei, Juda meire fake so whipaae malepó. Ai Juda fake so whij mo turó Talepaae momó fesaae waleteimó, i haemó betó mole so whipaae waaire wisi wisi alata, take folosóró erale wisi ala bosenóló, mo dekéró fayóló saalo ai ape.

¹³Dią Juda meire fake so whipaae i dere fo wosae. Eta, dią tuamó Talené fo erópóló aposel whij sóró beteró betereteiné, ama ala yålō diapaae eróló fakerótú beterapó. ¹⁴Aita häle mei, yålō fake so whijné dią tuamó du betere wisi ala kaae, dákélé enée dere so whij mepaae Talené tao sópóló kisipa mutu, ketekétamo erótú beterapó. ¹⁵Ti noatepae, Talené Juda fake so whij kapala hóróló sisópaae eraleteiné, i haemó betó mole so whij Kótótamo bóe fiyóló betamó beterapó. Ai ala mo epa, ti atima dape sere be dëmó sukóló mole so whij kepaarótú dere kaae eraalomeipóló de? ¹⁶Ti folosóró bulatere *flawa* o kqae sóró kwia Talepaae matepa, ai matere kwia Talené amapóló wisiróló kae mulóturaalu, mepaae häle mulateikélé fea amapóló kae muló beterapó. Atétu dere kaae, ni bete Talepaae matepa, Talené amapóló wisiróló kae mulóturaalu, ni tetejkélé kae ai muló betere ape.

¹⁷Ti diąta, mo dalo *Olip* ni tej mei, häle botokore *Olip* ni tej tukó sóró mo dalo *Olip* ni tetejrapetamo daalópóló, mepaae tetejrape tukó faróló, tälemó olekeyalepó. Ti ai olekeyale ni tej horatere fęta, kale bete daale *Olip* tikimó kaaróló móntua dapó. ¹⁸Atérapa, dią olekeyale tetejrapené mepaae häle ere tetejrape teteróló bopé fakeyaqse. Diątamo bopé faketepa, ti yålō i dere fo wosóló kisipa muae. Bete diriyóló daalópóló dią tetejrapené fotokqró bitini, tetejrape daalópóló, betené fotokqró beterapó. ¹⁹Ti me whijné etei fo enérapó. “E etéró olekeyóló daalópóló, mo tetejrape tukó faralepó,” ²⁰Aita mo deretei, atima tué tiki tiréni yaleteiné Kótóné

tukó faróló, diaaq kisipa tiki tiró betere alané diaq olekeyóló daalapó. Atérapa, me whij teteróló bopé faketere ala ini, winé sukutu Kótó aqmó betae. ²¹Ti noatepae, Kótóné ama dalo ni tetejrape kqle duraalu bokó sóró taaréni, mo tukó faralepó. Atéyale kaae, diaqkélé tukó faraalomeipóló de?

²²Ti Kótó ata, koleturaalu taosóró wisi ala eróo, dowi ala deremó deteraayóló kwia matere alakélé yoo dapóló kisipa muae. Yesupaae kisipa tiki tiréni, haepaae derepele so whijpaae Kótóné dowi kwia meloo, diaq apaae kisipa tiró betepa ama kqlené sukutu tao sóo yaalopó. Atérapa, diaq ama tao sere ala taaróló feni, ai wisi ala tuqmó hqle betó tawae. Aténitepa, ti Kótóné diaqkélé tukóló taae faraalopó. ²³Ti ai kale tukó farale tetejrape atima tué tiki tiréni, dowqae fu betere ala taaróló, momó kisipa feteyóló apaae tué tiki tiratepa, ti kale tukó farale tqlemó Kótóné momó sumó olekenérapó. ²⁴Ti noatepae diaqta, hqle botokore *Olip* ni tetej tukó sóró, dalo *Olip* ni tqlemó olekeyaaitere ala mo hapólupatei olekerapó. Kale mo dalo *Olip* ni tēi tukó farale tqlemó momó olekeyaaireti hapólu ini, ama mo sumó olekenérapó.

Kótóné Israael so whij tao saalopóló yale fo

²⁵Norape-ó, diaq bopé faketuraalu mepaae so whij só deraqsóró, kinóló mole ala diaaq kisipa yaasepóló, hqkearóló i dapa wosae. Talené mepaae Israel fake so whij atima hosaa mo ti taró betere ala hqle epa, ti mepaae Juda meire fake so whij Talené ama dale muló beteretei fea sumótóró a beterepaae wapa, atima hosaa taretei Talené momó feteraalopó.

²⁶Atéturaalu, Israel fake mepaae turó aluyaqsóró tao saalo ai ape. Ai fo kaae asémó erapó.

“Tao saaire whij Saion be taaróló wouraalu, Jekop fake so whijné Kótó sisópaae erale ala kemeraalopó.

²⁷Atima aluyaqsóró yalo tao saalopóló muló betere dirii fo i ape. Atimané dowi ala yalo tokjóló aluraalopó,” erapó.

²⁸Juda fake so whij atima kale fo wisi hqróló sisópaae eratereteiné diaqtamo bōe du beterapó. Atima Juda fake so whijné kale wosetere fo wisitamo atéró bōe du betepatei, Kótóné ama so whijpóló sorokó su yóló kae beteró betereteiné ama hosaa mole naale senaalepóló, yaala sókó fu beterapó. Ti aita, take noumatererapepaae i ala mo eraalopó yóló mulale fo sya furaalu du beterapó. ²⁹Ti noatepae, Kótóné ama so whijpaae hqle matere ala ama tué feteyóló momó tokjóló sóo, ama kutó diraai ape depa wale so whijpaae, diaq fae yóló hqkonatere alakélé yoo dumipó. ³⁰Juda meire fake so whij diaq take betale alimó Kótóné fo aqmó sukjóló bitini, ama fo tikitu betalepó. Tétu betaletei, mió Juda fake so whij Kótóné fo aqmó sukjóló bitini, dowqae fóló du betale ala alané Kótóné diaq kqlené sukutu tao saaire tū mulalepó. ³¹Atére kaae, mió Kótóné diaq kqlené sukutu tao

sale alané take atimakélé koletu tao sónpóló, mió Kótóné fo tukóló dowqae fu beterapó. ³² Atéró dowqae fu betepa, Kótóné kólené sukutu atima mo fea tao saairaalu, fo tukóló dowi ala du betere tuqmó beterapó kisipa muópóló, so whí fea ai ala tuqmó sóró beteralepó.

Kótóné doi sóró horatere ala

³³ Kótóné dotoróe fóló mole tué tiki beteró fea ala bete tuére alatamo ama kaepó.

Téruraalu qla qla fea tale dere alaró ama du betere alatamo né taleyóló kisipa yaaié?

³⁴ “Talené ama mole kisipa turó né kisipa ere?

Kótóné ama du betere ala wisiyóló yópóló né yó maleé?

³⁵ Mé whjné Kótóné ąpaae momó tokó melápóló, me ąlakó melaleé?” erapó.

³⁶ Ti noatepae, Talené so whjkélé, yó mole qla ąlakélé mo fea amatóró kaaró beterapó. Ai qla qla fea ama fotokoné teteróló kaae tapa yó mulapó. Betere ąlanékélé, ere ąlanékélé ama kisipa mole alatóró erápóló erapó. Atérapa, ai sekéné ama doasi doi hale muó tanápóló yae. Mo kée! téyópóló yae.

Dané betere bete turó Kótópaae hale matere ala

12 ¹ Térapa norape-ó, Kótóné dä kólené sukutu tao sóró erótú betere wisi ala kilitu, hupu ó na simó sukylaa daaróló Talepaae mótu dere kaae, diaq mo bitutei, diaaq hó, naase, tué tikikélé, hosaakélé fea Talepaae hale melaasepóló i dere ape. Atétepata, Talené ala erótú mo kae so whí beterepa, ama kolóló hékesejóló senérapó. Ti aita, Talené diapaae hale eró betere alamó kisipa mutu, ama doimó mo donotóró dirótú betere kutó ai ape. ² Tétu, i haemó betó mole so whjné du betere ala diañé tokóló ini, take muale dowi kisipa taaróló, mió wisi kisipa muóló betae. Atétpa, ti Talené kisi whí aleróló beteraalo ai ape. Atéró bitu, kae kae ala fea diañétei taleyóló ita, Talené ama yaai kisipa mole alapóló ąkae kolóló, tué yaalopó. Kótóné kisipa mole alata, mo ala wisinaale, dä mo whjné eratepa, ti q mo hëseke yaalo ai ape. Ama kisipa mole ala mepaae yayani, mo sümótóró mulapó.

³ Ti noatepae, Talené hamokoróló ępaae melale kutó diróturaalu, diaq feapaae i dere ma fo wosae. Kótóné ąpaae kisipa tiki tiratere ala yópóló, diaq feamó betä betä yóló ąliró beterapó. Atérapa, dere ala fea ąyalotóró sümó enérapóló, me whí só deróló bopé fakeni, Talené ya tuapaae ąsuratepa i kutó sümó dinérapóló kisipa muae. ⁴ Dä so whí fea mo betä tikitóró daalapó. Ai betä tikimó hó naase, kae kae tiki fea daaletei, ai tikirape feané betä kaae alatóró dumí, kae kae ala dua dapó. ⁵ Atéru ere kaae, dä fea Yesu Keriso tuqmó mo betä tikitóró daayóló beterapó. Dä

Keriso so whị fea olekeyóló betä tikitóró daaleteiné no netóró beterapó. ⁶Dą feané Kótóné ala erópóló, amatei häle hamokoróló kae kae kutórape dokɔralepó. Mepaae whị Kótóné kɔló whị bitu, Talené fo i ape yóló yó matepa, ama tué tiki tiró betere bete mole fo donotóró sya fóló erótú baterópóló yae. ⁷Talené kutó diratere so whịrape bipi yaqsóró, tao sere kutó meló betepa, ti ai kutótóró dirótú betae. Mepaae so whịpaae Kótóné fo yó matere ala meló betepa, ti so whịpaae yó matere alatóró du betae. ⁸Mepaae so whịpaaetamo Talené ala erótú beteretei taaréni, yó tanópóló keteké bulatere ala meló betepa, ti keteké bulatere fotóró du betae. Mepaae so whịpaae so whị tao sóró häle matere ala yópóló meló betepa, ti nalo kwia saai dapóló kisipa muóló meni, häle sae yóló meló betä yae. Mepaae so whịpaae so whị teteróló kaae taru ɑlisóró fole ala meló betepa, ti kisipa ai alapaaetóró mulóló, mo hotowaró kaae tawae. Mepaae so whịpaaetamo so whị kɔlené sukutu tao sere ala meló betepa, ti kutiri teraae fóló, hajtamo tao sere ala du baterópóló yae.

Ne nopaae yaala sókó furaalu mo alatóró erótú betae

⁹No nepaae häle tó tикиné maaté yaala sókó feni, hosaa tuämó mo alatóró muluraalu, yaala sókó fu betae. Atétu, dowi ala mo ti sisópaae eróló, wisi ala betä botokó sóró tawae. ¹⁰Diaaq no nepaae yaala sókó fóló, u tao su i tao su dere ala häle yó tawae. Naaō no hamomané wisi ala du betepa, naao doi haepaae deróló ama doi sóró horóló, q dukirótú betae. ¹¹Talené ala erateretei, dekayóló häni, Dęi Kepe Wisiné diaaq kepe bete tuämó keteké bulatepa, diaaq ama ala erótú beteretei si kaae häle dō tanópóló yae. ¹²Take nalo Talené däpaae wisi ala mo eraalopóló kisipa mutu, sekēi ala wapakélé me ola meipóló häle belée taru, hajn̄é sukóló momatere ala betä suka fea yó tawae. ¹³Kótóné ama kae beteró betere so whị mepaae qla qla yayatepa, naao moletei bukóló häle melae. Mepaae uké wale so whị naao bepaae wisi kisipatamo dape sóró qla melóló firaе.

¹⁴Mepaae so whịn̄é diapaae kae kae sekēi ala eratepa, Talepaae atima dorae fo ini, tao sae yóló wisiratere fotei yae. ¹⁵Hajn̄é sukutu, mo kée du betere so whịtamo diąkélé hajtere ala yóo, dekené sukutu moló du betere so whịtamo diąkélé moló yóo, du betae. ¹⁶Diaaq no netamo betä kisipa muóló dua betóo, bopé fake dere ala ini, doi muni sókó deyóló betó mole so whịtamo fulumuyóló betamó betóo dere ala hó yaqse. Naaotei ya fea ala fea tuére whịpóló, naao kisipanétei mepaae so whị só deratere ala mo yaqse.

¹⁷Mepaae whịn̄é diapaae me dowi ala eratepa, ąpaae momó tokó matere ala ini, so whị feané keletómó mo wisi ala maaté erótú betae. ¹⁸So whị featamo mo betä kisipatóró muóló, naao hosaa muni deyóló betere ala enépa, ti naao dere ala mo dua bituraalu du betae. ¹⁹Norape-ó, menétamo diapaae sekēi ala eratepa, kwia tokó matere ala ini, Kótó

ą fopaae buturaalu, ai kwia ama melópóló taalae. Ti noatepae, Talené asémó i fo erapó.

“Mepaae whjnétamo dowi ala eratepa, ti kwia tokó matere kutóta yållopó,” erapó.

²⁰ Atérapa, kwia tokó meni,

“Nao boé whjtamo wotetepa, ti ola meloo, wēi nokolepa, ti wēi meloo yae.

Ti naoo ąpaae ai eratere wisi alané ama hosaamó saalopó.

Atéró eratere ala ti ama topomó si kelerape hupó kaae horóló muaalopó,” erapó.

²¹ Dowi alané yā só deraosóró hotowaró kaae taru, wisi alanétei dowi ala teteróló alurópóló yae.

Teteróló kaae tare whjrape aomó betae

13 ¹ So whj fea teteróló kaae tare *Gavman* whjrapené dere fo wosóló, dią fea atima aomó sukóló betó muae. Ti noatepae, ai whjrape fea atéró so whj teteróló kaae tanópóló, mo whjné sóró betheréni, Kótónétei ai teteróló kaae tare kutó meloo, ai whjrapekél sóró betheró erapó.

² Atépatei, mepaae whjtamo ai teteróló kaae tare whjrape aomó bitini, boé du betepa, ti ai whjrapetamo maaté dumitei, Kótóné eró betere alatamokélé boé dilapó. Atéró boé dele alamó atima só deróló dowi kwia melaalopó. ³ Ti noatepae, mepaae donoi ala du betere whjrapeta, kale teteróló kaae tare whjrape kolóló wi dumitei, fo tukóló dowi ala du betere whjrape ti witua dapó. Kale teteróló kaae tare whjrape kolóló dią wini, halaainé betaai kisipa mutepa, ti wisi ala du betae. Atépae, ti atimané yā whj wisipóló dukiraalo ai ape. ⁴ Ti atima, Kótóné kutó diratere whj bitu, dią wisiyóló betherópóló, wisi ala erótú betere whjrapepó. Tépatei, dią dowi ala du betepa, ti mo wi yae. Ti noatepae, ama ai tawóló kutu betere sepake häle tarapóló kisipa mute? Ti ąta, Kótóné kutó diratere whj bitu, dowi ala dere so whjtamo fopaae buóló kwia matere ala yópóló, Kótónétei ą sóró betheró betherapó. ⁵ Térapa, dą so whj fea kale teteróló kaae tare *Gavman* whjrape aomó betae dereteita, i betené dapó. Nao mo dere alamó kwia meloo, nao iniyale alamókélé hosaa tuämó mole kisipanétei dią só deróo yaqsóró, atima aomó betenérapó.

⁶ Me i alamókélé dią wituraalu, *takis moni* móntua dapó. So whj teteróló kaae tare *Gavman* whjrapeta, Kótóné kutó diratere whjrape bitu, betere dokó fea so whj teteróló kaae tare alatóró deté fu betherapó. ⁷ Mepaae doasi doi mole whjrapaae eraaire ala mupa, ti feané mo erae. Ai alarape i ape. Atimané diapaae *takis moni* etéró ąlæe depa, ai sıtóró meloo, mepaae tómó beleróló ąlæe depakélé meloo, mepaae ala teteróló kaae tare whj betepa, ti ai whj kolóló witu, ą aomó betóo, mepaae teteróló kaae tare whj doasi doi mupa, ti ai whj mo doasi doi muópóló hale horóo du betae.

À waaire be dë felekerapa, ne nopaae yaala sókó fu betae

⁸Mepaae whjné nalo tokó melaii dapóló sale qla kwia mupa, ti ai kwia hale muó tawaqosóró hapale tokó melae. Ti yaala sókó fole ala betä kwia tokó melóló kemeraaire ala meipa, ne notamo yaala sókó fole ala hale yó tawae. Ti noatepae, mepaae whjné ama be whj so whipaae yaala sókó fole ala du betepa, ti kale tukóló muló betere foné yae dere ala mo ai dokonatere ape. ⁹Kale tukóló muló betere forape i ape.

“Nópu nokole ala yaqse, Whj dóló sukunaqse, Olémi naqse, Mené qla senée yóló au naqse,” erapó.

Mepaae tukóló muló betere forape fea husiró betere mo topo ala i ape.

“Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, so whj feapaae atéró yaala sókó fu betae.”

¹⁰Mepaae whjné ama ne nopaae yaala sókó furaalu, wisi ala eratepa, ti atima doratere ala mo yaalomeipó. Atéró yaala sókó fole ala du betepa, ti kale tukóló muló betere foné yae dere ala mo turó dokonatapó.

¹¹Mió i bitu du betere ala bete diriyóló kisiparu, yaala sókó fole ala du betae. Ti noa betené dumí, dä Talepaae kisipa tirale be dëmô kaae sóró bitiré wóló, mió dä tao sóró dape saaire be dë mo felekemó sókó walapó. Térapa, noke firetei turukó horóló kele diriyóló betae. ¹²Mió kale be dë sókó wouraalu, diliki mo felekemó kemeraai dapó. Térapa, diliki tuämó bitu du betere ala tu dëpaae mulóló, bôe daai wase dakorótú dere kaae, kale dë tuämó mole ala wisi dijané bopémó dakeró betae. ¹³Dä dë tuämó kisipa wisi muóló betere so whjné dere ala kaaetóró du betae. Diä so whj fea fo dokóló dowi wéi nokole alaró so nópu nokole alatamokélé, so ó whj nópu nokole alaró kae kae sonaalei alatamokélé, hôle sere alaró dei tué muóló alale sere alatamokélé momókó yaqse. ¹⁴Ai dosqayale dowi alarapekélé, mepaae naao tó tикиné ekélere alakélé netéró yaaloé yóló tué teketu bitini, dä teteróló kaae tare whj Yesu Keriso betä kuti kaae deróló betae.

Kisipa tiró betere ala dirire whjró fotokó buni béré whjtamo

14 ¹Kótóné i ala yae ó yaqse fo hakearóló inipa, me whjné ama kisipa tiró betere ala béruraalu, ama tuéné etei kaae ala dopa yaalomeipó dere kilitu, taleyóló só deraqse. Téni, mo nopóló dape sae. ²Me whj ama kisipa tiki tiró betere alané fea qla sumó nenérapóló nóo, me whjné ama kisipa tiki tiratere ala fotokó buni béruraalu, kutómó bilitere mo qla maaté nóo, dua dapó. ³Fea qla nokole whjné kutómó bilitere qla maaté nokole whjtamo dei kisipa mutu, q eróló belei aqraqse. Atétu dere kaae, fea qla nénitere whjné fea qla nokole whjkélé só deraqse. Ti noatepae, ai whjta, Kótóné ama naalepóló dape sóró beteró beterapó. ⁴Ya noa kaae whj bitu, me whjné kutó diratere whj só deróló taletere ala

du bitute? Ai whị a teteróló kaae tare whjnétóró taleyóló a só deroo, só dereni yoo, enérapó. Ti noatepae, me whjné a só deratere ala yaalomeitei, diriyóló beterópóló Talené betä fotokó bulatere ala enérapó.

⁵ Mepaae whjné betä be dë Talené ama däle muló beterapóló kisipa muóo, me whjné mepaae be dékélé fea betä kaaepóló kisipa muóo du beterapó. Diä betä betä so whjné noa kaae be dë mo dono be depóló kisipa mutepa, ti ai kisipatóró sya fenérapó. ⁶ Me whjné betä be dë mo doasi be dëpóló kisipa mutepa, ti a teteróló kaae tare Talepaaetóró kisipa mutu dapó. Mepaae whị hupu, na, ba, nukupa, ti a teteróló kaae tare Talepaaetóró kisipa mutu, mo kée yóló nukulapó. Mepaae néni were whjkélé Kótópaaetóró kisipa mutu, mo kée yóló we dapó. ⁷ Ti noatepae, dákó mo betä whjkélé ama kisipa mole ala yaai dapóló ama kolenétei betoo, betä whị sukutepakélé, ama kolenétei sukço dumipó. ⁸ Dä betere alakélé, sukutere alakélé, ti Talené ama kele tómótóró erapó. Térara, dä hale betepa ó sukutepakélé, Talené ama so whjtóró beterapó.

⁹ Ti Yesu Keriso a sukóló momó kepaayóló betereteita, ti betere so whjró sukiale so whjamo teteróló kaae tare Tale betaairaalu, erapó. ¹⁰ Ata, atére Tale beterapa, naao noné dere ala ó mole tué tiki taleyóló, dorapóló noatepa só derótú betere? Ó diä mepaae so whjnékélé diaaq no nené ere ala kolóló, diaṭa, e kaae mei beleipóló só derótú bitute? Ti noatepae, däne du betere ala Kótóné tale yópóló, dä fea a beterepaae betä betä yóló fóló, daaneta yaalopó. ¹¹ I fo aseyóló muló beterapó.

“Eta mo Tale bitu, yało i dere fo hásókó feni, mo yaaitere fotóró diaپaae dapa wosae.

So whị mo fea e beterepaae wóló bukutiri teáró bitu, yaṭa etei kaae Tale beterapó fo mo yaalo ai ape,” erapó.

¹² Atéturaalu, dä so whị dokó feané du betale ala Kótóné taletepaa, däne yale alarape ama keletómó daalu, däne tei dosayóló eneta yaalopó.

¹³ Téyaalopa, däne ne noné dere ala taleyóló u só derale i só derale du bateretei mo taalae. Téni, naao du betere alanétei naao no nené tué doróló dée nalaqsóró, naao dere ala ti tué tekeyóló yae. ¹⁴ Ti eta, Tale Yesu Keriso tuqmó bitu, fea qla naairetei fo muni,featóró nenérapóló yało mo diriyóló kisiparapó. Tépatei, mepaae whị ama kisipané mepaae qla doreteiné naalomeipó depa, ti ai whị a were qla mo nenénipó. ¹⁵ Yesu Keriso sukóló tao sale no hamoma naao qla nokole alané doraqsóró yae. Mepaae naao no ne were qla nokoleteiné atima tué tiki doróló sekératepa, ti ya tuqmó yaala sókó fole ala mo munipó. ¹⁶ Naao mo wisi ala depeatei, me whjné naao dere ala kolóló a dée nukupa, ti naao a dée nanalepóló ya eratere fo yaqsóró, naao dere ala kisipa tekeyóló yae. ¹⁷ Ti noatepae, Kótóné teteróló kaae tare tuqmó, qla nokole alaró wain wéi nokole alatamo doasi bete munipó. Tépatei, Dëi Kepe Wisiné dä tuapaae erótú betere mo donoi alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere

alakélé, hajn̄é sukutere alakélé, i alarape feata, ti doasi bete mulapó.
18 Atéreteiné mepaae wh̄j dené Yesu Kerisoné ala eróturaalu, i dosaqté wale alarapetamo du betepa, ti Kótókélé hékese yóo, mo so wh̄jn̄ékélé wisi ala dapóló ya dukiró yaalopó.

19 Térapa, diaaq mepaae du betere alané hosaa muni deyóló mo dua betere ala epa, ti d̄a feané Talené ala eraté fóló, mo dirii wh̄j betaaire ala betä keteké buóló eróló fakeraalopa siépe. **20** Kótóné so wh̄j tuapaae erótú betere ala mepaae qla nokole alané doraqsóró yae. Nokole qla fea doni, nenérapó. Tépatei, naao qla nokole alané mepaae were wh̄j dée nälatepa dorapó. **21** Hupu, na, ba, wain w̄j nokole ala ó mepaae dere alanékélé, naao no dée nenérapóló kisipa mutepa ti taalae.

22 Térapa, qla nokole ala, ó wetere ala, ó kae kae be d̄emó me ala yaqṣóró däle mole alakélé, me noa kaae ala naao mopóló kisipa tiki tiró betepa, ti yaró Kótótamo tuqmó betä erópóló yae. Mepaae wh̄jn̄é wisirapóló kisipa muóló dere alanétei q só derénipó depa, Kótóné wisiró beterapóló hajn̄é sukutu beterapó. **23** Tépatei, mepaae wh̄j de tué tamu mulu, Talepaae tué tiki tiró betere ala sya furaalu, wisirapó kisipa muni hokö nukupa, ti ai wh̄j dowi ala dapó. Ti d̄ané du betere ala fea tué tiki tiró betere alatóró sya fóló initepa, ti dowi ala dapó.

15 **1**Dä tué tiki tiratere ala fotokö bole so wh̄jn̄é dä kisipa felé yaaire ala maaté ini, mepaae tué tiki tiró betere ala béré so wh̄jn̄é ené inire ala tao sóró eratepa mo wisirapó. **2**Dä dokö feané ne no hamoma hékese yópóló, wisi ala eraté fu betenérapó. Atétepa, ti ama tué tiki tiró betere ala mo fotokö buturaalu, q dirii wh̄j bitiré faalopó. **3**Ti noatepae, Yesu Kerisonékélé amatei q kisipa felé yaaire ala ini, däpaae wisi ala eróturaalu q sek̄i ala salepóló asémó erapó.

“Mepaae so wh̄jn̄é ya faleyóló dowi fo du betaleteita, mo ępaaetóró eralepó,” erapó.

4Ti noatepae, take asęyóló muló betere fo feata hale ini, d̄ané dosayóló kisipa sópóló erapó. Aita Talené ala eró taruraalu, ama as̄ere foné matere keteké dä tuqmó boleteiné take däpaae wisi ala eraalopóló hajn̄é sukutu beterapó.

5Térapa, hale yó tare alaró keteketamo matere Kótóné dią Yesu Keriso sya fu betepa, dią fea mo betä kisipatóró muóló betere ala erópóló yae. **6**Até iruraalu, dią feané hosaa tuqmó betä kisipatóró muóo, betä fotóró yóo deremó, dä teteróló kaae tare wh̄j Yesu Kerisoné Alima Kótóné doi hale horaalopó.

7Atérapa, Kótóné doi hale horaairaalu, dä teteróló kaae tare wh̄j Kerisoné dią dape su yale kaae, diaaqkélé mepaae no ne hamoma wisiyóló dape sae. **8**Ti noatepae yålō i dere fota, kale Juda fake kaarale noumatererapepaae yóló mulale fo mo dokonóturaalu, Kótóné ama ere fo so wh̄jn̄é mopóló diriyóló kisipa yópóló, Yesu Keriso q Juda fake so wh̄jn̄é

kutó diratere whij alée felepó. ⁹Ti Yesuné ai ere alata, Kótóné atima Juda meire fake so whij kólené sukutu tao salepóló, ama doi doasi mulópolo erapó. I dere fo kaae asémókélé erapó.

“Atéreteiné ç Juda meire fake tuamó bitu, yalo naao doi doasi muloo, naao doimó wole fo wisi wisi yoo, du betaalo ai ape.”

¹⁰Ai fo kaae me i ape.

“Juda meire fake so whij-ó, diákélé ama so whijtamo touyóló hajné sukutu betae.”

¹¹Kale fo kaae me i ape.

“Dià Juda meire fake so whij-ó, i haemó betó mole so whij featamo Talené doi hale sóró horatere wole forape du betae.”

¹²Ai fo kaae Aisaianékélé erapó.

“Jesi betemó kaayóló sókó holaaitere whijné i hae kwia feamó betó mole so whij téteróló kaae tawaalopó.

Atépa, Juda meire fake so whij atimapaae take ama wisi ala eraalopóló haj kisipa mutu, qapaae tué tiki tiróló betaalopó,” erapó.

¹³Take däpaae wisi ala eraalopó du betere Kótópaae diañé tué tiki tiró betepa, ti ama hosaa muni deyóló dua betere alaró hajné sukutere alatamo diapaae eróló mo surýpóló yae. Atéturaalu, kale Dëi Kepe Wisiné dià fotokorratepa, take nalopaae Kótóné däpaae wisi ala eratepa kelaalopóló dere haj mo ti fayóló süturaalu, feleyóló fópóló yae.

Pol Juda meire fakepaae Talené fo yó male feletei

¹⁴Yalo norape-ó, dià tuamó wisi ala fayoo, mo fo bete turó diaaq kisipa yoo, kisipa tikikélé mo fosó fosó yoo ere ala yalo kisiparapó. Téru, diañisi keteké bulóturaalu, ma fo u du, i du dere alakélé mo enérápóló kisipa mutapó. ¹⁵Mepaae doasi bete mole forape diaaq kisipa epatei, mo ti diriyóló tué yaasepóló, ç halaaíné diapaae momó ai aşeyale ape. Ti noatepa meipó. È Juda meire fake so whij kuamó, Yesu Kerisoné kutó diratere whij bitu, ama fo wisi yó maté kwéyópóló ai kutó Kótóné hamokoróló qapaae hale melóló ç sóró beteralepó. ¹⁶Até ereteita, mo so whijmó Talepaae momaratere whijrapené kelaal wisi wópóló simó sukulaa dalótu dere kaae, Kótóné kale fo wisi Juda meire fake so whipaae yalo erótú beterapó. Aita hale mei, ai fo wisi wosóló sya fupa, ti Dëi Kepe Wisiné atima wisiróló kae beteratere ala Kótóné kilitu, ita hale matere qla wisipó yópóló kisipa mutu, du beterapó. ¹⁷È Yesu Keriso tuamó bitu, Kótóné ama so whipaae i erótú betere mo bete mole kutópóló dukiróló hale horótú beterapó. ¹⁸Mepaae yalo initere ala diapaae yaalomeitei, Juda meire fake so whij Kótóné fo aomó sukóló beterópóló, téteróló kaae tare whij Kerisoné ç fotokorratepa, yalo foró yale alatamo diapaae i dere ape. ¹⁹Kale Dëi Kepe Wisiné ç fotokorratepa, kae kae kelemei alaró doasi

sira yaaire alatamo eróturaalu, Jerusalem bemó kaae sóró yó maté fóló, Ilirikum hae kwiamó sókó felepó. Téturaalu, Kerisoné fo wisinaale mo turó yó maté kwęyalepó. ²⁰Mo take yálo enée yóló muté wale kisipa i ape. So whị teteróló kaae tare whị Keriso tué inire be huluapaae kale fo wisi yó maté kwęyaii yalepó. Atéyaleteita, hale mei, me whjné diyale kutó kwia kemeróló ditu dere kaae, yaaire hótepa yalepó. ²¹I dere fo kaae asémokélé erapó.

“Ata etei kaae whjpóló mené yó matepa kilini yale so whjnétei a koloo,
etei kaae whjpó depa woseni yale so whjné ama fo wosóló a kisipa yóo yaalo ai ape.”

²²Ę taketitei dią beterepaae waai yalemó, ai alarapené bi bi duraalu wénipó.

Pol Rom-paae faai tale yaletei

²³⁻²⁴Tépatei, i hae kwiamó t̄ mole be hulua dok̄ fea Talené fo yó maté kwęyóló sureteiné mió me kutó diyaaire t̄ munipa, ba fo dok̄ fea yálo dią kęle wonée du betalepó. Téyaletei, mió me kutó diyaaire t̄ munipa, Spen hae kwiapaae faai wouraalu, dią keleté waai kisipa mutapó. Ti ę dią beterepaae sókó wóló, mepaae be d̄ diałamo ekei yóló beteró, nalo ę faaire tikipaae fupa, mepaae yayare əlarape diąnē tao saasepóló dapó. ²⁵Até yaai waairaalu, mió Jerusalem bemó Kótóné kae beteró betere so whipi tao sene fulapó. ²⁶Ti noatepae, Jerusalem bemó Kótóné kae beteró betere so whị kuamó, mepaae yolealere so whị hale tao suraalu, Masedonia hae kwiaró Akaia hae kwiatamomó Kótóné ama kaae beteró betere so whị atima kisipanétei hękesetamo *moni* deräleta yalepó. ²⁷Atéró atima wisi kisipatamo deräleta yale *monita*, take folosóró Juda fakené atimapaae erale wisi ala kwia mulapó. Ti ai kwiata, folosóró Juda fakené Juda meire fake so whị atimané kepe tuapaae Talené wisi ala eralepó. Atéyale alamó, Juda fakepaae momó tokó móituraalu, atimamo tao sóró yayare əla matepa, mo wisirapó. ²⁸Aita, ępaae diyae yale kutó ereteiné atima hajtamo ai *moni* sere ala kolóló, ę Spen hae kwiapaae faai wouraalu dią keleté waalopó. Ti ai *monita*, folosóró dotęyale *aposel* whırapené ditere kutómó oleyale du ai ape. ²⁹Ę dią beterepaae wale suksamó, so whị teteróló kaae tare whị Kerisoné eratere wisi ala ę tuamó fąayóló mo suratepa, diąpaae eraai waalopóló kisipa mutapó.

³⁰Térapa, no nerape-ó, d̄a teteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuamó betere alaró Dęi Kepe Wisiné matere yaala sókó fole alatamo ę tuamó moleteiné diąpaae sętere fo dapó. Ti noatepae, yálo yaaire ala yaqsoró sek̄i alané sesétu beterapa, diąkélé etamo ai sek̄e tuamó bitu, Kótóné ę tao sópóló momatu betae. ³¹⁻³²Ti ęmō momaraaitere ala i ape. Judia fake Kótóné fo woseni hale betó mole whırapené ę daqsóró momaróo,

Jerusalem bemó kae beteró betere so whị tao sóró melaaire *moni* atima wisi tuétamo sópóló momaróo du betae. Téturaalu, Kótóné ama kisipané ेtamō dia beterepaae wópóló depa, ti wóló, dą fea ekei yóló saa wisi nóló beterópóló, momatu betae.³³ Térapa, hosaa muni deyóló mo dua betere ala mótu betere Kótó dia featamo beterópóló yae. Mo kée. Téyópóló yae!

Pol-né ama fulumu whírapepaae koleó yale fo

16 ¹⁻²Kenkria be huluamó betó mole Keriso so whíné kutó diratere so dāné ne Fibi-ta, mo so wisipó. Atérapa, Kótóné kae beteró betere so whíné mepaae so whị mo wisiyóló dape su dere kaae yóló, ąkélé Tale tuämó betere sopa, mo wisiyóló dape sae yóló i dere ape. Atéturaalu, ą me ala ó me ąlakó yayá depa, ti diaaq ą tao sae. Ti noatepae, ąta so whị fea tao suraalu, ękélé mo wisiyóló tao su betere sopó.

³Yesu Kerisoné doimó ेtamō betamó kutó diratere so Pirisilaró oma Akuilatamopaae koleó yae. ⁴Ti atimaamo mené dēlépatei witere ala ini, halaainé ę tao su betalepó. Atéteremó, yälokélé mepaae Juda meire fake Keriso so whínékélé, atimaamoné yale alamó Talepaae mo kée du beterapó.

⁵Atimaamoné bemó touräleta du betere Keriso so whípaaekélé koleó yae. Yalo hosaa mole no Epainetus-paaekélé koleó yae. Ti ąta, Esia hae kwiamó betó mole so whị Yesu Kerisoné doimó Keriso betaaipa, folosóró ąpi Keriso betale whípó.

⁶Dią tao saai kisipa mutu, depe tukó wei kutó diale so Mariapaae koleó yae.

⁷Ę fake whị ę yale kaae, *dipula* beterale seké Adronikus-ró ama soma Junias-tamopaae koleó yae. Ti atimaamota, ę Yesu Keriso tuämó betaaipa folosóró Keriso bitu, kale *aposel* whírape betere tuämó mo doasi doi mole soró whítamopó.

⁸Tale tuämó bitu, yalo mo hosaa mole no Ampliatus-paae koleó yae.

⁹Dą Yesu Keriso tuämó bituraalu, betä kutó ditere whị Urabanus-ró yalo mo hosaa mole no Stakis-tamopaae koleó yae.

¹⁰Yesu Keriso tuämó betepa, kaae kolóló whị wisipó du betale seké Apellespaae koleó yae. Aristobulus-né be whị so whípaaekélé koleó yae.

¹¹Yalo fake whị Herodion-paae koleó yae. Narsisus-né bemó betó mole mepaae Tale tuämó betere so whípaae maaté koleó yae.

¹²Tale tuämó bitu, mo depe tukó wei kutó ditu betale so tamo Tipaenaró Triposa-tamopaae koleó yae. Me yalo mo hosaa mole ne Tale tuämó bitu, mo doasi depe tukó wei kutó ditu betale so Persis-paaekélé koleó yae.

¹³Tale tuämó betepa, sókó sóró kae beró betere whị Rufus-ró hamatamopaae koleó yae. Ti ama hamata, yalo hae kaae bitu, ę tao su betale sopó.

¹⁴ Asinkritus, Flekon, Hermes, Patrobas, Hermas-sépi, atimatamo betó mole mepaae norapepaaekélé koleó yae.

¹⁵ Filolokus, Julia, Nereus-ró ama nematamokélé, Olimpas-kélé, atimatamo betere Talené kae beteró betere so whí feapaaekélé koleó yae.

¹⁶ Kótóné ama kae beteró betere so whí bitu, koleó yóló apuóló, diaasisitei kóló u tukó nuku, i tukó nuku du betae. I bemó betó mole Keriso fake so whínékélé dia feapaae koleó i dere ape.

¹⁷ No nerape-ó, diapaae yó male mo bete mole fo wisi mupatei, mepaae kae kae hóko fo yó matere whírapené dia betamó beteretei tekeróló, diaaq du betere wisi ala taaróló, dia dée nalaqsóró, tika kae bitu, ai whírapetra mo hotowaró kaae tawae. ¹⁸ Ti noatepae, atei ala du betere whírapeta, dä teteróló kaae tare whí Yesu Kerisoné kutó diréni, atimané yaaire ala maaté ekleyóló du beterapó. Atéru, mo bete mole fo diriyóló tuénire so whí dilikóló häle mulóturaalu, mo felei foró dukiratere fotamo du betere whírapené dia kópaae falaqsóró wisiyóló kaae tawae. ¹⁹ Dia fea Kótóné fo wosóló aqmó sükóló betó mulapó dere fo, i bemó betó mole so whí feané wosalepó. Dia ai ala erapóló deté fole fo yało woseturaalu, e mo doa hajné sukutu beterapó. Térapa, dowi ala mulapóló, só derané inire so whí bitu, wisi ala betä yaai, kisipa fosó fosóre so whítóró betae.

²⁰ Mo hosaa muni deyóló dua betere ala mótu betere Kótóné Satan teteróló, diaaq hó aqmó beteratere ala mo felekémó yaai dapó. Dä teteróló kaae tare whí Yesu Kerisoné hamokoróló häle tao sere ala dia tuapaae erópóló yae.

²¹ Etamo betä kutó ditere whí Timotinékélé, yało be whí Lusias, Jeson, Sosipata, atimanékélé diapaae koleó dapó.

²² I fo asérale whí e Tertius dä teteróló kaae tare Tale tuqmó bitu, yało diapaae koleó dapó.

²³ Ekélé, mepaae imó betó mole Keriso so whíkélé, dä fea touróló qla nukua dere be tale Kaius-né diapaae koleó dapó. I doasi be huluamó moni teteróló kaae tare whí Erastus-ró dñé no Kuartus-tamoné diapaae koleó dapó. ²⁴⁽⁻⁾

²⁵ Yesu Kerisoné yale ala i ape yóló, mió yało yó mótu betere fo wisi diaaq wosetu betepa, Talené ama ai fonétei dia diriyóló beterópóló, fotokó sümó bulalérapó. Atére alamó ama doi doasi muópóló yae. ²⁶ Ai ala wisita, mo take bitiré wale whírapené kilini, kinóló moletei mo ti betó tare Kótóné ama fo eratere kóló whírapepaae i fo aşe yae depa aşe ipakalepó. Aita häle meipó. So whí feané i fo dosayóló kisipa duraalu, kinóló muale ala i haemó betó mole so whí feané Yesu Kerisopaae tué tiki tiróló a aqmó bitu, ama ala eraté fu beterópóló häkearó beterapó. ²⁷ Atére Kótó betä fea ala fosó fosóre bete tale beterapa, ama doasi doi häle muó tanópóló, dä Yesu Keriso tuqmó bitu, hale sóró horótú betae. Mo kée, téyópóló yae!